

Jaarverslag 2008
Titus Brandsma Instituut

Nijmegen 2009

Titus Brandsma Instituut
Erasmusplein 1
6525 HT Nijmegen
tel. 024-3612162
fax 024-3612151

email: info@titusbrandsmainstituut.nl
homepage: www.titusbrandsmainstituut.nl

Inhoudsopgave

VOORWOORD	5
WETENSCHAPPELIJK DEEL	6
1 Uitgevoerd onderzoek in 2008	6
1.1 Voortgang Reframing Spirituality and Mysticism Past and Present	6
1.2 Grondslagenonderzoek	6
1.3 Bijbelse spiritualiteit	6
1.4 Geschiedenis van de spiritualiteit	6
1.5 Moderne Devotie	6
1.6 Hedendaagse spiritualiteit	7
– Hedendaagse spiritualiteit	7
– Spiritualiteit van het religieuze leven	7
– Pastorale spiritualiteit	7
– Spiritualiteit in maatschappelijke contexten	7
2 Het wetenschappelijk forum	8
3 Rapportage van de onderzoeksoutput	9
3.1 Grondslagenonderzoek	9
3.2 Bijbelse spiritualiteit	10
3.3 Geschiedenis van de spiritualiteit	11
3.4 Moderne Devotie	14
3.5 Hedendaagse spiritualiteit	19
– Hedendaagse spiritualiteit	19
– Spiritualiteit van het religieuze leven	20
– Pastorale spiritualiteit	21
– Spiritualiteit in maatschappelijke contexten	22

4	Promotie onderzoek	24
	– Promoties	24
	– Proefschriftbegeleiding	25
5	Onderwijs	26
5.1	Begeleiding Scripties	26
	– Masterscripties	26
	– Eindschripts School voor spiritualiteit	26
5.2	School voor Spiritualiteit	26
5.3	Andere onderwijsactiviteiten in 2008	27
6	Redactielidmaatschappen	32
	BIJZONDERE GEBEURTENISSEN IN 2008	34
1	Gebeurtenissen	34
2	Publicaties	35
3	Nieuwe medewerkers en wijziging dienstverband	36
	CURSUS- EN VORMINGSWERK	37
	FEITELIJKE OPBOUW VAN HET INSTITUUT PER 31-12-2008	43

Voorwoord

In dit jaarverslag worden de activiteiten van het Titus Brandsma Instituut in 2008 gerapporteerd. Het verslag bestaat uit meerdere delen. De eerste zes hoofdstukken bieden tezamen het eigenlijk wetenschappelijk jaarverslag, respectievelijk een beschrijving van het wetenschappelijk onderzoek, de publicaties en het gegeven onderwijs. Het wetenschappelijk verslag volgt de opbouw van het wetenschapsplan, dat in 2004 door het bestuur werd goedgekeurd. Na dit wetenschappelijk deel wordt kort aandacht geschonken aan enkele bijzondere gebeurtenissen. De meest tragische gebeurtenis is zonder twijfel het overlijden geweest van prof. dr. Otger Steggink op 20 november 2008. Vanaf de oprichting in 1968 was hij meer dan vijftientig jaar directeur van het Titus Brandsma Instituut en hoogleraar spiritualiteit in Nijmegen en Leuven. Daarna volgt een beschrijving van het niet-academisch cursussen- en vormingswerk dat verricht werd door medewerkers van het instituut. Ten slotte wordt een overzicht gegeven van de opbouw van het instituut aan het einde van de verslagperiode.

Het bestuur en de directie laten zich, wat de wetenschappelijke aspecten van het instituut betreft, adviseren door de Wetenschappelijke Adviesraad (WAR). Bij de totstandkoming van dit jaarverslag is rekening gehouden met de adviezen van deze raad. Aan het einde van het verslagjaar was de wetenschappelijke adviesraad als volgt samengesteld:

prof. dr. P.J.M. van Tongeren, Radboud Universiteit Nijmegen (voorzitter);
prof. dr. Th. Mertens, Universiteit Antwerpen;
prof. dr. P.J.A. Nissen, Universiteit van Tilburg;
prof. dr. T.R.R. Nicklas, Universiteit van Regensburg.
vacature

Het verslag is opgesteld door de wetenschappelijk secretaris van het instituut, dr. P.H.M. Welzen, met medewerking van drs. H.L.G. Rutten, dr. C.M.A. Caspers en dr. R.H.F. Hofman.

Wetenschappelijk deel

1 Uitgevoerd onderzoek in 2008

1.1 Voortgang Reframing Spirituality and Mysticism Past and Present

Het onderzoekscluster 'Reframing Spirituality and Mysticism, Past en Present' is een samenwerkingsverband van het instituut, de faculteiten der theologie en der religiewetenschappen en het Instituut voor Oosters Christendom. Het cluster maakt deel uit van het programma RaTiC (Religions and Transformations in Contexts). In regelmatige bijeenkomsten is de voortgang van het gehele onderzoek en van afzonderlijke projecten in het cluster besproken (6 maart, 29 mei, 9 oktober, 4 december). Tijdens één bijeenkomst is een praktische demonstratie gegeven van SPIRIN en de daarin vervatte Encyclopedia met de verschillende categorieën en termen. Bij een andere bijeenkomst is een concept-publicatie van prof. dr. Toine van den Hoogen besproken. In de decemberbijeenkomst was het inhoudelijk deel gewijd aan een paper van Rijklof Hofman over Geert Grote en zijn (vermeende) Dominicaanse tegenstanders. In afstemming op 'Reframing' is in 2008 tevens gewerkt aan een nieuw wetenschapsplan voor het Titus Brandsma Instituut. Dit plan zal in 2009 worden gepresenteerd. Op vrijdag 21 november werd door de onderzoekers van 'Reframing' een congres georganiseerd 'Moderne Devotie en hedendaagse spiritualiteit' (zie bij: 'Gebeurtenissen').

1.2 Grondslagenonderzoek

Met het handboek *Spiritualiteit*, waarvan in 2008 de Russische vertaling is verschenen (na eerdere vertalingen in het Engels, Duits en Italiaans), werd een belangrijke stap gezet op de weg van de theorievorming. Het Festschrift *Seeing the Seeker* (zie bij bijzondere gebeurtenissen) heeft hier een eigen dimensie aan toegevoegd. Van de hand van Kees Waaijman verschenen in 2008 een tiental publicaties op het gebied van het grondslagenonderzoek, waarin vooral leken-spiritualiteit en maatschappelijke spiritualiteit werden bereflecteerd.

1.3 Bijbelse spiritualiteit

In 2008 hebben Kees Waaijman en Jos Huls tijdens een speciaal daarvoor georganiseerd congres aan de theologische faculteit te Bloemfontein (Zuid-Afrika) geassisteerd bij de inrichting van een MA opleiding Bijbelse spiritualiteit. In 2009 wordt dit teamwerk voortgezet en zullen beiden in Bloemfontein, in het kader van genoemde MA opleiding, een module 'Hermeneutics' en een module 'Mystical reception of biblical texts' presenteren. Huub Welzen heeft in 2008 onder meer gepubliceerd over de spiritualiteit in het evangelie volgens Lucas. Bep Meereboer heeft in het verslagjaar onderzoek verricht naar de spiritualiteit van het Nieuwe Testament.

1.4 Geschiedenis van de spiritualiteit

Op dit terrein heeft een groot deel van het team onderzoek verricht en gepubliceerd. Hein Blommesteijn en Jos Huls hebben verder gewerkt aan 'Spirituele processen', in het kader van een handboek dat paradigmatische studies bevat van individuele mystieke auteurs. Jos Huls heeft daarnaast gewerkt aan de becommentarieerde vertaling van *Merkstenen* van Dag Hammarskjöld. Antoine Jacobs is begonnen aan zijn historisch onderzoek naar de Nederlandse provincie van de Orde van de broeders en zusters van Onze Lieve Vrouw van de berg Karmel (1795-2000). Charles Caspers heeft zijn onderzoek naar de correlatie van de heilshistorische periodisering en de indeling van het liturgisch jaar voortgezet. Daarnaast heeft hij, samen met Peter Jan Margry, een boek gepubliceerd over bedevaartplaatsen in Nederland, en samen met Paul Post een wetenschappelijke bundel uitgegeven over de bedevaart naar Lourdes (zie bij publicaties). In het verslagjaar heeft hij de onderwistaken van prof. dr. Peter Nissen waargenomen, in een omvang van 0,4 fte.

1.5 Moderne Devotie

2008 was een druk jaar wat het door instituutleden verricht onderzoek naar de Moderne Devotie betreft en de presentatie van hun onderzoeksresultaten aan zowel het forum van geleerden als het 'grote publiek'. Bij de presentatie heeft ook meegespeeld dat 2008 landelijk was uitgeroepen tot jaar van het 'religieus erfgoed', waarvan het 'geestelijk erfgoed' uiteraard een belangrijk deel is. In het kader van het project 'De liturgische identiteit van de moderne devoten' heeft Charles Caspers het

Soliloquium van Thomas van Kempen bestudeerd. Over deze materie heeft hij een drietal lezingen gehouden en enkele publicaties voorbereid. Rijklof Hofman heeft zijn editie van Geert Grote's *Contra focaristas* nagenoeg voltooid en Rudolf van Dijk heeft volgens plan de iuxta-vertaling van de *Navolging van Christus* van Thomas van Kempen gepubliceerd. Inigo Bocken heeft zich verder verdiept in het concept van 'de Moderne Devotie als denkvorm', met bijzondere aandacht voor (het werk van) Thomas van Kempen, Nicolaus Cusanus en Jan van Eyck. Over de in 2008 (mede) door instituutsmedewerkers georganiseerde symposia over de Moderne Devotie, zie hieronder, bij 'Gebeurtenissen'.

1.6 Hedendaagse spiritualiteit

– Hedendaagse spiritualiteit

In 2008 heeft Frans Maas zijn project 'hedendaagse spiritualiteit' voortgezet, met bijzondere aandacht voor het verband tussen kunst en spiritualiteit. In dit kader past ook zijn op 11 januari 2008 uitgesproken inaugurale rede (zie bij 'Gebeurtenissen').

– Spiritualiteit van het religieuze leven

Op het gebied van de 'Spiritualiteit van het religieuze leven' hebben Pierre Humblet en Laetitia Aarnink enkele vakpublicaties gepubliceerd.

– Pastorale spiritualiteit

Ad de Keyzer heeft zich verder verdiept in de 'toe-eigening van het woord' door het volk bij de eucharistie en het getijdengebed. Van zijn hand verschenen in 2008 enkele wetenschappelijke publicaties en vak- en populariserende publicaties.

– Spiritualiteit in maatschappelijke contexten

Het in 2007 begonnen project 'Plezier in werk' wordt in samenwerking met het CNV uitgevoerd. In 2008 zijn Hein Blommestijn en Frits Mertens voortgegaan op de in 2007 ingeslagen weg. Volgens plan zijn in drie sectoren interviews afgenomen over de spirituele beleving en/of zingeving van werk: gezondheidszorg, onderwijs en bedrijfsleven. Daarna is een grootschalige enquête gehouden, waarvan momenteel de data verwerkt worden.

2 Het wetenschappelijk forum

In 2008 zijn verschillende demonstraties van SPIRIN verzorgd: op 6 maart voor de vergadering van Reframing Spirituality, op 23-24 april voor de staf van het Titus Brandsma Instituut (Eilanddagen van Steyl), op 9 oktober voor de vormingsverantwoordelijken van de Karmel van Noord Europa, op 10 oktober voor Francisco Angel Vice-rector de Extensión van de Fundación Universitaria Católica del Norte (Colombia), op 15 november voor het Institutum Carmelitanum te Rome, op 9 december voor het Generaal & Provinciaal Bestuur van de Zusters JMJ in Den Bosch.

De inleiding tijdens de eilanddagen te Steyl heeft de wetenschappelijke staf van het Titus Brandsma Instituut doen besluiten hun gezamenlijke vergaderingen voortaan geheel aan SPIRIN Encyclopedia te wijden. Tijdens deze vergaderingen wordt telkens het onderzoek van één persoon onder de loep genomen en nagegaan hoe zo'n onderzoek binnen SPIRIN geplaatst kan worden. De stafvergaderingen hebben het karakter van een practicum.

Per eind 2008 waren de volgende leden van de staf in SPIRIN actief:

- Kees Waaijman (Theorievorming, Vertaalproject Jan van het Kruis, Spirituele Processen);
- Huub Welzen (Bijbelse Spiritualiteit);
- Charles Caspers (Vormen van Spiritualiteit);
- Inigo Bocken (Theorievorming);
- Jos Huls (Mystieke Teksten, Spirituele Processen, SPIRIN Education).

Binnen SPIRIN Education is in 2008 een begin gemaakt met de overzetting van de modules van SPINE naar de nieuwe wikimedia omgeving. Op dit moment is de module 'Mystagogy' of 'Spiritual Accompaniment' in zijn geheel overgezet en een gedeelte van de module 'Introduction to Spirituality'. Tevens is er binnen het kader van SPIRIN Education een nieuwe module ontwikkeld onder de naam 'Mystagogical Reading of the Spiritual Journey – Beatrice of Nazareth'. De module zal in januari 2009 aan het Psychologisch Instituut (Istituto di Psicologia) van de Gregoriana in Rome door Jos Huls en Hein Blommestijn worden verzorgd. Daarnaast is een begin gemaakt met de ontwikkeling van de module 'Mystical Reception of Biblical Texts'. Bij de ontwikkeling van de verschillende modules wordt gebruik gemaakt van de expertise van het Instituut voor Informatica en Informatiekunde te Nijmegen.

3 Rapportage van de onderzoeksoutput

In het geval waarin een publicatie op naam staat van meer dan één auteur, zijn steeds de namen van alle auteurs opgenomen.

3.1 Grondslagenonderzoek

C.J. Waaijman

Project: Grondslagen van de spiritualiteitswetenschap

Omvang: 0,2 fte

Verricht onderzoek: Het onderzoek van Kees Waaijman concentreerde zich, binnen het veld van de primordiale spiritualiteit, met name op lekenspiritualiteit en op maatschappelijke spiritualiteit (gezondheidszorg, onderwijs en bedrijfsleven). Bovendien onderzocht hij de theoretische benaderingen, de interdisciplinaire netwerken en de spirituele processen binnen het wetenschappelijk spiritualiteitsonderzoek; dat alles binnen het kader van SPIRIN.

Publicaties:

Wetenschappelijke publicatie (boek)

- *De mystieke aanraking. Schets van de bestijging van de berg Karmel.* Kampen: Ten Have.
- *Duchovnost'. Formy, principy, podchody (Tom I-III; perevod: Andrej Lyk'janov).* Moskva: Biblejsko-bogoslovskij institut sv. apostola Andreja.
- *Zoekers naar zin en spiritualiteit in deze tijd.* [s.l.]: Uitgave van de vereniging van geestelijk begeleiders in Nederland en België (in oprichting).

Wetenschappelijke publicatie (boekdeel-hoofdstuk)

- Inleiding. In J. Hemels (Ed.), *'Als het goede maar gebeurt' – Titus Brandsma: Adviseur in vrijheid en verzet* (pp. 13-24). Kampen: Kok.
- The interface of the mystic and the wanderer. A parable? In Institute of Spirituality in Asia [ISA] (Ed.), *Spirituality and the mystic wanderers of today* (Lecture Series, 7)(pp. 168-186). New Manila, Quezon City: ISA.
- “‘Liebesflamme, in der Jahwe leuchtet’”: Eine Fingerübung in Laienspiritualität’. In C.J. Waaijman & U. Dickmann (Eds.), *Beziehung* (Felderkundungen Laienspiritualität. Beiträge der Katholischen Akademie Schwerte und des Titus Brandsma Instituut Nijmegen, 1)(pp. 29-43). Schwerte: Katholische Akademie Schwerte.
- Naar God toe denken met Titus Brandsma. In C.J. Waaijman & F.A. Maas (Eds.), *De spiritualiteit van Titus Brandsma. Hoe de tijd ons Godsbegrip bepaalt* (pp. 100-120, 124-126). Kampen: Kok.
- *Open spaces in the Rule.* Paper presented at the The Carmelite Rule (1207-2007). Proceedings of the Lisieux Conference 4-7 July 2005 (pp. 221-277). Roma.
- Spirituality in care in the interaction between care seeker and caregiver. In J. Bower (Ed.), *Spirituality and meaning in health care. A Dutch contribution to an ongoing discussion* (Studies in Spirituality Supplement, 17)(11-28). Leuven: Peeters.
- The study of spirituality. Forms, foundations, methods. In U. Agnew, B. Flanagan & G. Heylin (Eds.), *With wisdom seeking God. The academic study of spirituality* (Studies in Spirituality Supplement, 15)(57-65). Leuven: Peeters.
- Vorwort. In C.J. Waaijman & U. Dickmann (Eds.), *Beziehung* (Felderkundungen Laienspiritualität. Beiträge der Katholischen Akademie Schwerte und des Titus Brandsma Instituut Nijmegen, 1)(7-13). Schwerte: Katholische Akademie Schwerte.

Wetenschappelijke publicatie (boekredactie)

- C.J. Waaijman & U. Dickmann (Eds.). *Beziehung* (Felderkundungen Laienspiritualität. Beiträge der Katholischen Akademie Schwerte und des Titus Brandsma Instituut Nijmegen, 1). Schwerte: Katholische Akademie.
- C.J. Waaijman & F.A. Maas (Eds.). *De spiritualiteit van Titus Brandsma. Hoe de tijd ons Godsbegrip bepaalt.* Kampen: Ten Have.

Vakpublicaties (artikelen)

- Verlangen. *Haptonomisch Contact*, 19(1), 7-11.
- De hachelijke weg van een gedicht – in de leer bij Paul Celan. *Speling*, 60(1), 69-74.
- De inwoning van God. *Speling* 60(4), 78-83.

Populariserende publicatie (artikel)

- Uit dankbaarheid [bij de uitvaart van Otger Steggink]. *Karmelnieuws*, 42(11), 7-8.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Wetenschappelijk directeur Titus Brandsma Instituut.
- Emeritus hoogleraar Spiritualiteit van de Faculteiten der theologie en der religiewetenschappen RU Nijmegen.
- Lid van Nederlandse Onderzoekschool voor theologie en religiewetenschap.
- Lid van de Arbeitsgemeinschaft Spiritualität.
- Voorzitter van de Advisory Board van het Institute of Spirituality in Asia.
- Research Associate van de Universiteit van die Vrijstaat (Zuid-Afrika).
- Lid Institutum Carmelitanum.
- Voorzitter van de studiegroep Spiritualiteit van het Soeterbeeckprogramma.
- Honorary president of the South Africa Association for Spirituality (Spirasa).
- Lid van de onderzoeksgroep Respire (gezondheidszorg en spiritualiteit).
- Lid van de studiegroep Laienspiritualität van de Katholische Akademie te Schwerte.
- Vice-voorzitter Raad van Toezicht Stichting Carmelcollege.

J.A. Huls

Project: SPIRIN (Encyclopedia en Education)

Omvang: 0,5 fte

Ook in 2008 is verder gewerkt aan de hele infrastructuur van SPIRIN Encyclopedia en SPIRIN Education.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Stafmedewerker Titus Brandsma Instituut.
- Member of the Board of the Institutum Carmelitanum.
- Research Associate van de Universiteit van die Vrijstaat (Zuid-Afrika).
- Visiting professor Gregoriana Rome (Italië).

3.2 Bijbelse spiritualiteit**C.J. Waaijman**

Project: Spiritualiteit van de psalmen

Omvang: 0,2 fte

Verricht onderzoek: Het onderzoek naar Bijbelse spiritualiteit betrof de grondslagen van Bijbelse spiritualiteit, en met name de intertekstuele relaties tussen spirituele teksten en de Schrift.

Publicaties:*Vakpublicatie (artikel)*

- Tijd, en het besef van eeuwigheid bij Prediker. *Speling*, 60(2), 70-75.
- Wonen zonder vaste woonplaats – De bijbelse nomadenspiritualiteit. *Speling* 60(3), 56-60.

P.H.M. Welzen

Project: Spiritualiteit van het Nieuwe Testament

Omvang: 0,15 fte

In het verslagjaar heeft de onderzoeker in verband met langdurige ziekte slechts een gedeelte van het werkjaar op therapeutische basis gewerkt. Voor het commentaar op het evangelie volgens Lucas zijn geen vorderingen gemaakt. Wel heeft de onderzoeker een Engelstalige publicatie over het begeleiden van Bijbelgroepen verzorgd en studies gemaakt van de spiritualiteit in het evangelie volgens Lucas.

Publicaties:

Wetenschappelijke publicatie (boekdeel-hoofdstuk)

- Leading “around Scripture”. In P.G.R. de Villiers, C.E.T. Kourie & C. Lombaard (Eds.), *The Spirit that empowers. Perspectives on spirituality* (Acta Theologica Supplementum, 11)(pp. 243-258). Bloemfontein: UV/UFS.
- “Were not our hearts burning within us while he was talking to us on the road, while he was opening the Scriptures for us?” (Luke 24:32). Spiritual Hermeneutics as a Heuristic Model for the Spiritual Aspects of Intertextuality within the Lucan Corpus. In H.H. Blommestijn e.a. (Eds.), *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19)(pp. 169- 197). Leuven: Peeters.

Wetenschappelijke publicatie (boekredactie)

- H.H. Blommestijn, C.M.A. Caspers, R.H.F. Hofman, G.H.M. Mertens, P.J.A. Nissen & P.H.M. Welzen (Eds.). *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19). Leuven: Peeters.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Wetenschappelijk secretaris Titus Brandsma Instituut.
- Lid Institutum Carmelitanum Rome.
- Research Associate van de Universiteit van die Vrijstaat (Zuid-Afrika).
- Bestuurslid van het werkgemeenschap St. Hiëronymus.
- Lid van Bibliodrama, werkgroep voor opleiding en spiritualiteit.
- Lid van Studiosorum Novi Testamenti Conventus.

E.M.A. Meereboer

Project: Spiritualiteit van het Nieuwe Testament

Publicatie:

Populariserende publicatie (artikel)

- Als Leed ons treft. *Kerugma*, 52 (2008-2009)(1), 94-98.

3.3 Geschiedenis van de spiritualiteit**H. H. Blommestijn**

Project: Spirituele processen (Voorheen : Mystagogische lezing van spirituele en mystieke teksten)

Omvang: 0,2 fte

Verricht onderzoek: In dit project wordt gewerkt aan een handboek over processen van omvorming aan de hand van paradigmatische studies van individuele mystieke auteurs. Mystieke teksten zijn bijna altijd mystagogische handreikingen die de lezers helpen om tot bewustzijn te komen van het god-menselijk betrekkingen gebeuren en om daar een taal voor te ontwikkelen. In 2008 is gewerkt aan analyses van teksten van Jean de Saint-Samson, Augustinus, Jan van Ruusbroec en de *Evangelische Peerle*.

Publicaties:

Wetenschappelijke publicatie (boekdeel-hoofdstuk)

- Aspiring as a mystagogic journey of prayer. In H.H. Blommestijn e.a. (Eds.), *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19)(pp. 577-593). Leuven: Peeters.
- *Un'illustrazione esemplare di Teologia Affettiva nel «Sermone LXXIV sul Cantico» di San Bernardo*. Paper presented at the Teologia e Mistica in Dialogo con le Scienze Umane. Primo Convegno Internazionale Charles André Bernard (pp. 294-304). Milano.

Wetenschappelijke publicatie (boekredactie)

- H.H. Blommestijn, C.M.A. Caspers, R.H.F. Hofman, G.H.M. Mertens, P.J.A. Nissen & P.H.M. Welzen (Eds.). *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19). Leuven: Peeters.

Vakpublicatie (artikel)

- Bewustwording van Gods werking in het pure Zijn. Debat ‘Doet God nog wel eens wat?’ *Theologisch Debat*, 5, 14-25.
- Gemeenschap als geestelijke weg: Augustinus. *Speling*, 60(4), 65-70.
- Getijdengebed en navolging – De Evangelische Peerle. *Speling*, 60(2), 88-93.
- Ontmoeting is ten diepste altijd godsontmoeting. Het mystieke proces als uitweg uit de angst. *Bres, magazine voor religie, wetenschap en gnosis*, 253, 44-49.

Populariserende publicaties (artikelen)

- Gods nabijheid. Het onbegrijpelijkste wonder. *Het goede leven* (bijlage bij het Friesch Dagblad), 01-08/08/2008 (p. 15).
- Mystiek, stevig geworteld in het leven. Een impressie van vier dagen Ruusbroec aan het Titus Brandsma Instituut. *Friesch Dagblad*, 12/07/2008.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Stafmedewerker Titus Brandsma Instituut.
- Universitair docent Spiritualiteit van de Faculteit der Theologie van de RU Nijmegen, tot 1 aug. 2008.
- Gasthoogleraar Mystieke Theologie van het Instituut voor Psychologie van de Universiteit Gregoriana te Rome.
- Lid van de Nederlandse Onderzoekschool voor Theologie en Religiewetenschap.
- Lid van de Onderzoekschool Mediëvistiek, lijn 1 Ontsluiting van bronnen.
- Lid Institutum Carmelitanum Rome.
- Lid van de studiegroep Spiritualiteit van het Soeterbeeckprogramma.
- Lid Stuurgroep Christelijk Cultureel Erfgoed (C.C.E.).
- Lid van de onderzoeksgroep Respire (gezondheidszorg en spiritualiteit).

A.P.J. Jacobs, geassocieerd onderzoeker

Project: Historisch onderzoek naar de Nederlandse provincie van de Orde van de broeders en zusters van Onze Lieve Vrouw van de berg Karmel (1795-2000)

Omvang: 1,0 fte

Verricht onderzoek: Het eerste halve jaar is besteed aan het inventariseren van literatuur en archivalia die voor verdere bestudering in aanmerking komen, en aan het maken van een lijst van te interviewen personen.

Publicaties:*Wetenschappelijke publicatie (boekdeel-hoofdstuk)*

- August Martin. In B. Kriesel e.a. (Eds.), *Kiedricher Persönlichkeiten aus sieben Jahrhunderten* (pp. 285-296). Kiedrich.
- De afkondiging van het Concordaat van 1827 in Sittard. In *Historisch Jaarboek voor het Land van Zwentibold* (pp. 41-48).
- Der Architekt und Bauhistoriker Lambert von Fisenne (1852-1903). Grenzenloser Historismus. In W. Cortjaens, J.D. Maeyer & T. Verschaffel (Eds.), *Historism and Cultural Identity in the Rhine-Meuse Region. Tensions between Nationalism and Regionalism in the Nineteenth Century* (KADOC Artes, 10)(pp. 333-355). Leuven.
- Die Sprachverhältnisse in Niederländisch-Limburg, unter besonderer Berücksichtigung der kirchlichen Amtssprache. In W. Cortjaens, J.D. Maeyer & T. Verschaffel (Eds.), *Historism and Cultural Identity in the Rhine-Meuse Region. Tensions between Nationalism and Regionalism in the Nineteenth Century* (KADOC Artes, 10)(pp. 113-135). Leuven.

- Die Wiederbelebung der Heiligtumsfahrten von Maastrichter und Susteren im 19. Jahrhundert. In *Jahrbuch des Geschichtsvereins für das Bistum Aachen* (pp. 177-210).
- Limburg anno 1875. Observaties van Henry Havard. *De Maasgouw*, 127, 42-50.
- A. Jacobs and W. van Leeuwen, Roermond as Centre for Religious Art. In W. Cortjaens, J.D. Maeyer & T. Verschaffel (Eds.), *Historism and Cultural Identity in the Rhine-Meuse Region. Tensions between Nationalism and Regionalism in the Nineteenth Century* (KADOC Artes, 10) (pp. 217-235). Leuven.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Secretaris van het Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap (LGOG, gevestigd te Maastricht, 3000 leden).
- Voorzitter van de Commissie Kerkgeschiedenis van LGOG.
- Wissenschaftlicher Beirat van de Geschichtsverein für das Bistum Aachen.

J.A. Huls

Project: Vertaling en commentaar van Merkstenen van Dag Hammarskjöld

Omvang: 0,1 fte

Er wordt gewerkt aan een nieuwe vertaling van *Vägmarken* van Dag Hammarskjöld die recht doet aan de mystieke gelaagdheid van de teksten. Hierbij wordt grote aandacht gegeven aan het intertextuele en procesmatige karakter van de teksten. De vertaling geschiedt in samenwerking met prof. dr. Anton Geels (universiteit van Lund Zweden) en drs. Marja Kikkert. Het commentaar krijgt gestalte door paradigmatisch centrale thema's in tekstclusters van commentaar te voorzien. In 2008 is de eerste basisvertaling tot stand gekomen. Op het niveau van het commentaar is gewerkt aan twee detailstudies die klaar liggen voor publicatie.

C.M.A. Caspers

Project: De liturgische feesten *de tempore* en *de sanctis* in het oude bisdom Kamerijk (ca. 1200 – ca. 1500)

Omvang: 0,05 fte

Verricht onderzoek: In 2008 is verder onderzoek gedaan naar de correlatie tussen de tijdperken van de heilsgeschiedenis en de structuur van het liturgisch jaar, met bijzondere aandacht voor Drievuldigheidszondag. Eind november werd door De Loos, Van Tongeren en Caspers, met geldelijke steun van KNAW, te Steijl een congres georganiseerd over *libri ordinarii*, met deelnemers uit de VS, Duitsland, Oostenrijk, Frankrijk, België en Nederland.

Project: Eucharistische devoties in verleden en heden

Uitvoerder: Charles Caspers, i.s.m. Peter Jan Margry (Meertens Instituut, KNAW)

Omvang: 0,05 fte

In 2008 is volgens plan een boek uitgegeven over 101 bedevaartplaatsen in Nederland. Daarnaast is ook gewerkt aan het boek over de H. Stede, maar tussentijds aandacht besteed aan de organisatie van een congres over 150 jaar bedevaart naar Lourdes en aan de publicatie van een boek over deze materie.

Publicaties:

Wetenschappelijke publicaties (boekdeel-hoofdstuk)

- C.M.A. Caspers & P.J. Margry, Bedevaart en bedevaartplaatsen in Nederland. In C.M.A. Caspers & P.J. Margry (Eds.), *101 bedevaartplaatsen in Nederland* (pp. 11-47). Amsterdam: Bert Bakker.
- C.M.A. Caspers and P. Post, Inleiding. In C.M.A. Caspers & P. Post (Eds.), *Wonderlijke ontmoetingen. Lourdes als moderne bedevaartplaats* (pp. 7-12). Heeswijk: Uitgeverij Abdi van Berne.
- Van 'groot mirakel' tot 'wonder van ontmoeting'. Een bijdrage tot de geschiedenis van de mariale bedevaart, in het bijzonder die naar Lourdes. In C.M.A. Caspers & P. Post (Eds.), *Wonderlijke ontmoetingen. Lourdes als moderne bedevaartplaats* (pp. 53-84). Heeswijk: Uitgeverij Abdi van Berne.

Wetenschappelijke publicatie (boekredactie)

- C.M.A. Caspers & P. Post (Eds.). *Wonderlijke ontmoetingen. Lourdes als moderne bedevaartplaats*. Heeswijk: Uitgeverij Abdij van Berne.

Vakpublicatie (boek)

- C.M.A. Caspers & P.J. Margry, *101 bedevaartplaatsen in Nederland*. Amsterdam: Bert Bakker.

Vakpublicatie (artikel)

- Anderhalve eeuw Maria in Lourdes. *Eredienstvaardig. Tijdschrift voor liturgie en kerkmuziek*, 24(5), 14-17.

Boekbesprekingen

- Guillelmus a Sancto Theodorico, Opera omnia, III, Opera didactica et spiritualia. Turnhout 2003. *Ons geestelijk erf*, 78 (2004)(4), 385-387.
- Jaarboek voor Middeleeuwse Geschiedenis 9 (2006). *Trajecta*, 17(1), 79-80.
- Jan Bluysen, Gebroken wit. Vrijmoedige herinneringen en reflecties. Zaltbommel 2004. *Noordbrabants historisch jaarboek 24*, 244-245.
- Jochen A. Fühner, Die Kirchen- und die antireformatorische Religionspolitik Kaiser Karls V. in den siebzehn Provinzen der Niederlande 1515-1555. Leiden/Boston 2004. *Trajecta*, 16 (2007), 271-273.
- Lydia S. Wierda, Catalogus van de handschriften, incunabelen en postincunabelen uit het bezit van de orde der minderbroeders-kapucijnen in Nederland, nu aanwezig in de Bibliotheek van de Theologische Faculteit Tilburg. Leuven 2006. *Noordbrabants historisch jaarboek 24*, 208-209.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Stafmedewerker Titus Brandsma Instituut.
- Senioronderzoeker en coördinator van het universitaire onderzoekprogramma Christelijk Cultureel Erfgoed.
- Docent Kerkgeschiedenis Priesteropleiding Bovendonk.
- Senior onderzoeker van de Nederlandse Onderzoekschool voor Theologie en Religiewetenschap (NOSTER).
- Bestuurslid (penningmeester) Archief voor de Geschiedenis van de Katholieke Kerk in Nederland.
- Lid Onderzoekschool Mediëvistiek.
- Lid Internationale Gesellschaft für theologische Mediävistik.
- Lid van het Werkgenootschap Katholieke Kerkhistorici in Nederland (WKKN).
- Lid van de Contactgroep voor sociaal-economische en institutioneel-juridische geschiedenis van geestelijke en kerkelijke instellingen in de Nederlanden in de Middeleeuwen.
- Lid van de wetenschappelijke voorbereidingscommissie 150 jaar Lourdes (Verenigde Nationale Bedevaarten).
- Lid Commissie Overleg Instituten van de Konferentie Nederlandse Religieuzen.
- Voorzitter universitair overlegorgaan ‘platform Moderne Devotie’.
- Lid van het Genootschap voor liturgiestudie.
- Lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.

3.4 Moderne Devotie**C.M.A. Caspers**

Project: De liturgische identiteit van de moderne devoten, met bijzondere aandacht voor de Congregatie van Windesheim en het werk van Thomas van Kempen (1380-1471).

Omvang: 0,5 fte

Verricht onderzoek: In 2008 is onderzoek verricht naar de betekenis van het liturgisch jaar, vooral de periode van Pinksteren tot de Advent, de ‘aardse’ pendant van de periode van de Advent tot Pinksteren waarbinnen de feesten van de Heer vallen. Bijzondere aandacht is hierbij uitgegaan naar het *Soliloquium* van Thomas van Kempen, waarover door de onderzoeker enkele lezingen zijn gehouden en publicaties voorbereid.

Publicaties:*Wetenschappelijke publicatie (artikel)*

- Bidden in twee talen. Een beschouwing van het bidden van clerici, religieuzen en leken in de laatmiddeleeuwse Nederlanden. *Queeste. Tijdschrift over middeleeuwse letterkunde*, 15(1), 3-16.

Wetenschappelijke publicatie (boekdeel-hoofdstuk)

- The militant spirituality of Thomas à Kempis. Illustrated with the help of his Sermons to the novices regular. In H.H. Blommestijn e.a. (Eds.), *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19)(pp. 367-383). Leuven: Peeters.

Wetenschappelijke publicatie (boekredactie)

- H.H. Blommestijn, C.M.A. Caspers, R.H.F. Hofman, G.H.M. Mertens, P.J.A. Nissen & P.H.M. Welzen (Eds.). *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19). Leuven: Peeters.

Populariserende publicatie (artikel)

- Moderne devotie en de zoektocht naar je zelf. *Collatie. Halfjaarlijks informatieblad over Moderne Devotie*, 11(21), 1.

I.M.K. Bocken

Project: Moderne Devotie als denkvorm

Omvang: 0, 2 fte

Verricht onderzoek: In het verslagjaar werd de ‘moderne devotie als denkvorm’ verder toegespitst als een grondslag van verschillende culturele expressies in de 15de eeuw. De ‘imitatio Christi’ opent een paradigma dat de schilderkunst bepaalt (Rogier, Jan van Eyck). Nagegaan werd hoe dit door Nicolaus Cusanus werd gethematiseerd en bereflecteerd. In verschillende presentaties op workshops en conferenties werden deze inzichten aan een internationaal publiek van experts (theologen, kunsthistorici, filosofen) ter discussie gesteld.

Publicaties:*Wetenschappelijke publicatie (artikel)*

- Woord vooraf. *Beeld en Betekenis*, 1(1), I-II.
- ‘Zien’ en ‘gezien-worden’. De betekenis van de toeschouwer in de 15de eeuw. *Beeld en Betekenis*, 1(1), 6-18.

Wetenschappelijke publicaties (boekdeel-hoofdstuk)

- Menschliche Praxis als Sehen Gottes. Der ‘Laie’ in der Tradition der devotio moderna. In U. Dickmann & C.J. Waaijman (Eds.), *Beziehung* (Felderkundungen Laienspiritualität. Beiträge der Katholischen Akademie Schwerte und des Titus Brandsma Instituut Nijmegen, 1)(pp. 15-28). Schwerte: Katholische Akademie Schwerte.
- “Weil er er, ich ich war.” Freundschaft als Spiritualität. In U. Dickmann & C.J. Waaijman (Eds.), *Beziehung* (Felderkundungen Laienspiritualität. Beiträge der Katholischen Akademie Schwerte und des Titus Brandsma Instituut Nijmegen, 1)(pp. 99-110). Schwerte: Katholische Akademie Schwerte.

Vakpublicatie (artikel)

- Ongeduld. *Speling*, 60(2), 91-92.
- Praten over literatuur. *Speling*, 60(1), 95-96.

Boekbespreking

- J. Hoff, Kontingenz, Berührung, Überschreitung: Zur philosophischen Mystik nach Nikolaus von Kues. *Tijdschrift voor Theologie*, 48(1), 81.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Coördinator onderzoekscluster ‘Theories of Vision and Techniques of Visualisation in the 15th Century’ aan de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen en Kunsten, Brussel.

J.A. Huls

Project: Spirituele processen

Omvang: 0,2 fte

Verricht onderzoek: In dit project wordt gewerkt aan een handboek over processen van omvorming aan de hand van paradigmatische studies van individuele mystieke auteurs. Mystieke teksten zijn bijna altijd mystagogische handreikingen die de lezers helpen om tot bewustzijn te komen van het god-menselijk betrekkingengebeuren zoals zich dat afspeelt in hun leven en om daar een taal voor te ontwikkelen. Met het oog hierop is in 2008 vooral gewerkt aan analyses van Meester Eckhart, Thomas van Kempen en Dag Hammarskjöld.

Publicaties:

Wetenschappelijke publicaties (boekdeel-hoofdstuk)

- Eckhart, the nothingness of the encounter. In H.H. Blommestijn e.a. (Eds.), *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19)(pp. 577-593). Leuven: Peeters.
- *The Rule beyond the rule*. Paper presented at the The Carmelite Rule (1207-2007). Proceedings of the Lisieux Conference 4-7 July 2005, Roma, pp. 195-220.

Vakpublicaties (artikelen)

- De ziel is het huis van God – Teresa van Avila. *Speling*, 60(3), 82-86.
- Het lijdensverhaal als geestelijke weg van Dag Hammarskjöld. *Speling*, 60(1), 84-90.

R.H.F. Hofman

Project: Opera Omnia van Geert Grote en de Devotio Moderna

Omvang: 0,6 fte

Verricht onderzoek: Onderzoeker heeft voortgewerkt aan de constitutie van een bronnenapparaat voor de *Focaristenpreek*, en de daarmee samenhangende kleinere werkjes over focaristen, dit alles overeenkomstig de normen van de serie *Corpus Christianorum*. Afronding is beoogd in maart 2009. Daarnaast heeft hij twee publicaties over Geert Grote voltooid, waarvan er één in het Festschrift Waaijman verschenen is.

Publicaties:

Wetenschappelijke publicaties (boekdeel-hoofdstuk)

- Johan Cele (1343-1417) en de bloei van de Latijnse school te Zwolle. In M. Teeuwen & E. Rose (Eds.), *Middeleeuwse magister. Feestbundel aangeboden aan Árpád P. Orbán bij zijn emeritaat* (Middeleeuwse Studies en Bronnen, 117)(pp. 187-200). Hilversum: Verloren.
- A lesson in humility. Geert Grote meets Jan van Ruusbroec. In H.H. Blommestijn e.a. (Eds.), *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19)(pp. 405-413). Leuven: Peeters.

Wetenschappelijke publicatie (boekredactie)

- H.H. Blommestijn, C.M.A. Caspers, R.H.F. Hofman, G.H.M. Mertens, P.J.A. Nissen & P.H.M. Welzen (Eds.). *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19). Leuven: Peeters.

Populariserende publicatie (artikel)

- De Pen. Tien vragen aan Rijcklof Hofman. *Wijkkrant Brakkenstein*, 2(2), 5-9.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Stafmedewerker Titus Brandsma Instituut.
- Lid interuniversitair werkverband Geschiedenis van de Taalkunde.
- Lid Studienkreis Geschichte der Sprachwissenschaft.
- Lid Henry Sweet Society for the History of Linguistics.
- Lid van de Onderzoeksschool Mediëvistiek, lijn 1.1 (ontsluiting van bronnen).
- Member of the Authenticating Panel of the Royal Irish Academy and Irish Biblical Association's joint project for the edition of Medieval Celtic-Latin biblical and related texts in the *Corpus Christianorum* series.
- Lid Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.
- Conservator Brandsma Collectie.

R.Th.M. van Dijk

Project: De vertaling van de Navolging van Christus.

Omvang: 0,4 fte

Verricht onderzoek: Beoogd is een nieuwe Nederlandse vertaling van *De imitacione Christi* met in iuxtapositie de Latijnse brontekst. In het verslagjaar werd het project voltooid en bekroond met de presentatie van het boek *Thomas van Kempen, Navolging van Christus*. Naar het oorspronkelijke handschrift (1441) vertaald en toegelicht door Rudolf van Dijk. Met een inleiding door Rudolf van Dijk en Kees Waaijman (Kampen, Ten Have, 2008) tijdens het congres 'Moderne Devotie en hedendaagse spiritualiteit' te Nijmegen op 21 november 2008.

Project: Gerard Zerbolt van Zutphen (1367-1398), *Geestelijke opgang*. Het concept van *De spiritualibus ascensionibus* met vertaling en commentaar.

Verricht onderzoek: Beoogd is een Nederlandse vertaling van *De spiritualibus ascensionibus* door Gerard Zerbolt van Zutphen (1367-1398), een van de belangrijkste auteurs uit de vroege Moderne Devotie. Van dit werk bestaat slechts een sterk Westvlaams gekleurde vertaling van J. Mahieu (1941). De nieuwe vertaling zal worden vergezeld van een studie van de geestelijke weg die de auteur ontvouwt.

Publicaties:

Wetenschappelijke publicatie (boek)

- *Thomas van Kempen, Navolging van Christus. Naar het oorspronkelijke handschrift (1441) vertaald en toegelicht door Rudolf van Dijk. Met een inleiding door Rudolf van Dijk en Kees Waaijman.* Kampen: Ten Have.

Wetenschappelijke publicaties (boekdeel-hoofdstuk)

- [inleiding op] Anton van Duinkerken, 'Bespreking van Titus Brandsma's "Godsbegrip"'. In C.J. Waaijman & F.A. Maas (Eds.), *De spiritualiteit van Titus Brandsma. Hoe de tijd ons Godsbegrip bepaalt* (pp. 62-63). Kampen: Kok.
- [inleiding op] Titus Brandsma, 'Godsbegrip'. In C.J. Waaijman & F.A. Maas (Eds.), *De spiritualiteit van Titus Brandsma. Hoe de tijd ons Godsbegrip bepaalt* (pp. 22-23). Kampen: Kok.
- Inleiding. I. De historische context. In R.Th.M. van Dijk (Ed.), *Thomas van Kempen, Navolging van Christus. Naar het oorspronkelijke handschrift (1441) vertaald en toegelicht door Rudolf van Dijk. Met een inleiding door Rudolf van Dijk en Kees Waaijman* (pp. 7-16). Kampen: Ten Have.
- Spiritualiteit in de kloosters. In P. de Nijs & H. Kroeze (Eds.), *Middeleeuwse kloostergeschiedenis van de Nederlanden* (pp. 51-71). Zwolle; Ter Apel: Waanders; Klooster Ter Apel.
- 'Sprich Du zu mir, Du einziger'. Die Dialoge in *De imitacione Christi*, eine Erkundung. In H.H. Blommestijn e.a. (Eds.), *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19)(pp. 385-403). Leuven: Peeters.

Vakpublicatie (artikel)

- Bidden met de psalmen. *Collatie. Halfjaarlijks informatieblad over Moderne Devotie* (22), 2.
- Honger naar spiritualiteit. Explosieve herwaardering van de Navolging van Christus. *Collatie*.

Halfjaarlijks informatieblad over Moderne Devotie (22), 1.

Vakpublicatie (boekdeel-hoofdstuk)

- Moderne Devotie. In J. Hill (Ed.), *De geschiedenis van het christendom* (p. 219). Kampen: Kok.

Populariserende publicatie (artikel)

- Heil dat ons rein maakt. In J. Engelen (Ed.), *Wat leest u daar? Verkondiging bij de bronnen in het B-jaar* (pp. 217-219). Kampen: Gooi & Sticht.
- Maria moeder en luister van de Karmel. In T. Hendrikman (Ed.), *Salve Regina. Concert rondom Maria* (p. 3). Zwolle: Zwols Vocaal Ensemble.
- Documenta Carmelitana Neerlandica. *Karmelnieuws*, 42(7), 17-18.
- Karmelitaanse gezangen in concert. *Achter de Karmel* (4), 18-19.
- Karmelitaanse gezangen in een zondags Mariaconcert. *Karmelnieuws*, 42(6), 20.
- Merkelbeek, adieu! *Achter de Karmel* (4), 20-21.
- Storm, stilte, strijd rondom een middeleeuws klooster. Abdijs Bloemkamp in het Titus Brandsma Museum. *Achter de Karmel* (4), 22-23.
- Stukken betreffende de carmelieten in het archief van de Nederlandse jezuïeten te Nijmegen. *Karmelnieuws*, 42(1), 13-14.
- Tentoonstelling over abdijs Bloemkamp in Titus Brandsma Museum. *Karmelnieuws*, 42(7), 19.
- Vruchtbaarheid dankzij verbondenheid. Vijfde zondag van Pasen 10 mei 2009. *Kerugma*, 52, 105-110.

Boekbesprekingen

- Anneke B. Mulder, *Verborgene Vrouwen. Kluisenaressen in de middeleeuwse stad* (Hilversum, Verloren, 2007). *Collatie* (22), 3.
- Anton G. Weiler, *Het morele veld van de Moderne Devotie, weerspiegeld in de ‘Gnotosolitos parvus’ van Arnold Gheyloven van Rotterdam, 1423. Een Summa van moraaltheologie, kerkelijk recht en spiritualiteit voor studenten in Leuven en Deventer* (Hilversum, Verloren, 2006). *Signum*, 19 (2007), pp. 139-141).
- Benjamin Louwerse, *Imitatio. Thomas a Kempis, een kroniek* (Heerenveen, Barnabas, 2007). *Collatie* (21), 4.
- Bertram Lesser, *Johannes Busch: Chronist der Devotio moderna. Werkstruktur, Überlieferung, Rezeption. Tradition – Reform – Innovation* (Frankfurt am Main, 2005). *Trajecta*, 16 (2007), 270-271.
- E. Hense en N. Kouwenhoven, *Waar de ziel haar naam verliest*. Hs. Brussel KB 3067-3073, fol. 2r-9v (Leuven, Peeters, 2007). *Collatie* (21), 3-4.
- H.A. Stalknecht, *Mensen van mondig geloof. De lange geschiedenis van de Sint Michaëlparochie te Zwolle* (Zwolle, Waanders, 2007). *Collatie* (22), 4.
- A.H.F. van der Vegt; A.B. J. Bekke e.a., *Het monnikenspoor. Deel 2: Op zoek naar middeleeuws Overijssel. Zevendaagse wandeltocht van Oldenzaal naar Vollenhove*. In het spoor van de monniken die reisden van Clarholz in Westfalen naar Vollenhove aan de Zuiderzeekust (Delden, Stichting Het Monnikenspoor; Stichting Bedehuizen in Overijssel en Flevoland, 2007). *Collatie* (21), 3.
- Hildo van Engen, *De derde orde van Sint-Franciscus in het middeleeuwse bisdom Utrecht. Een bijdrage tot de institutionele geschiedenis van de Moderne Devotie*. *Middeleeuwse Studies en Bronnen*, 95 (Hilversum, Verloren, 2006). *Trajecta*, 16 (2007), 268-270.
- I. Wormgoor, *Uit vrije wil en voor zijn zieleheil. Kerkelijke instellingen in Zwolle en hun functioneren binnen de stedelijke samenleving tot 1580*. Academisch proefschrift Groningen (Zwolle, Waanders, 2007). *Collatie* (21), 3.
- José van Aelst; Fons van Buuren; Annemeike Tan (uitg.), *Mi quam een schoon geluit in mijn oren. Het werk van Suster Bertken*. Opnieuw uitgegeven en toegelicht (Hilversum, Verloren, 2007). *Collatie* (21), 3.
- José van Aelst; Fons van Buuren; Annemeike Tan (uitg.), *Mi quam een schoon geluit in mijn oren. Het werk van Suster Bertken*. Opnieuw uitgegeven en toegelicht. (Hilversum, Verloren, 2007). *Trajecta*, 16 (2007), 380-381.
- Mieke van Zanten, *Religieus erfgoed uit kerken en kloosters in de Lage Landen*. Geïllustreerd Lexicon van Nederlandse en Vlaamse termen (Zutphen, Walburg Pers, 2008). *Collatie* (22), 3.

- Ulrike Hascher-Burger, *Singen für die Seligkeit. Studien zu einer Liedersammlung der Devotio moderna*. Zwolle, Historisch Centrum Overijssel, coll. Emmanuelshuizen, cat. VI. Mit Edition und Faksimile (Leiden, Brill, 2007). *Collatie* (22), 3-4.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Lid van de Onderzoeksschool Mediëvistiek, lijn 1.1. (Ontsluiting van de bronnen) en 1.3 (Boek en cultuur).
- Lid codicologengenootschap Het Draakje.
- Lid Historische Werkgroep Kloosters IJssel-Vechtstreek (IJsselacademie Kampen) (tot en met 26 oktober 2007).
- Directeur Nederlands Carmelitaans Instituut (Boxmeer).
- Lid Beirat zum Vorstand des Thomas-Vereins te Kempen.
- Lid Initiatiefgroep Expositie Moderne Devotie 2010 van het Historisch Centrum Overijssel te Zwolle.
- Lid Nederlandse Maatschappij der Letterkunde.
- Lid Zuidhollandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis.
- Lid Werkgemeenschap van Katholieke Kerkhistorici in Nederland.
- Lid begeleidingscommissie *Monasticon Carmelitanum Neerlandicum*.
- Lid Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland.
- Lid Commissie Overleg Instituten van de Konferentie Nederlandse Religieuzen.
- Lid Comité van aanbeveling Titus Brandsma Museum, Bolsward.
- Lid Comité van aanbeveling Stichting Klooster Sibculo, Sibculo/Hardenberg.
- Gastdocent Geert Groote Universiteit Deventer.
- Adviserend lid van vzw Cartusiana (België).
- Wetenschappelijk adviseur redactie van *Analecta Cartusiana 250. Studia Cartusiana in Provincia Teutonica*.

3.5 Hedendaagse spiritualiteit

F.A. Maas

Project: Hedendaagse spiritualiteit

Omvang: 0,15 fte

Verricht onderzoek: In 2008 heeft Frans Maas het onderzoek naar theorievorming in verband met kunst en spiritualiteit voortgezet, met name omtrent de sacramentele dimensie van religieuze kunst en omtrent de al of niet intrinsieke verband tussen kunst en spiritualiteit. Daarnaast is een begin gemaakt met onderzoek naar spiritualiteit op het vlak van onderwijs.

Publicaties:

Wetenschappelijke publicatie (boek)

- *De verleiding, de kras en de tranen. Over de sacramentele dimensie van religieuze kunst. Inaugurale rede*. Nijmegen: Radboud Universiteit.

Wetenschappelijke publicaties (boekdeel-hoofdstuk)

- Inleiding. In C.J. Waaijman & F.A. Maas (Eds.), *De spiritualiteit van Titus Brandsma. Hoe de tijd ons Godsbeeld bepaalt* (pp. 7-21). Kampen: Kok.
- The seductive attractiveness, the abrasion and the tears. On the sacramental dimension of religious art. In H.H. Blommestijn e.a. (Eds.), *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19)(pp. 89-108). Leuven: Peeters.

Wetenschappelijke publicatie (boekredactie)

- C.J. Waaijman & F.A. Maas (Eds.), *De spiritualiteit van Titus Brandsma. Hoe de tijd ons Godsbeeld bepaalt*. Kampen: Ten Have.

Vakpublicaties (artikel)

- Geluk en waarheid. Aan de binnenkant van de religieuze praktijk. *Tijdschrift voor Geestelijk Leven*, 64, 61-70.
- Heimwee als spirituele mogelijkheid. *Speling*, 60(3), 28-33.
- Nu is het moment. Over spiritualiteit van de tijd. *Speling*, 60(2), 29-35.
- Spiritualiteit bij de burenrुzie. *Speling*, 60(4), 43-45.
- Wat betekent de hedendaagse leescultuur voor spiritualiteit? *Speling*, 60(1), 17-20.

Vakpublicatie (boekdeel-hoofdstuk)

- Het leed en het inzicht. Nabeschouwing bij de solovoordracht: Job – Het proces heropend. In *Job. Het proces heropend, teksteuze en solovoordracht door Henk van Ulsen* (Alfrinklezing 2008)(pp. 37-47). Vught: Radboudstichting.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Stafmedewerker Titus Brandsma Instituut.
- Hoogleraar Spiritualiteit (Geschiedenis en grondslagen van de spiritualiteit) aan de Faculteiten der Theologie en der Religiewetenschappen van de Radbouduniversiteit Nijmegen.
- Lid NOSTER.
- Lid WKTN (Werkgenootschap Katholieke Theologen Nederland).
- Lid EVKT (Europäische Verein Katholischer Theologen).
- Universitair contactpersoon voor de Stichting Edward Schillebeeckx (SES).
- Lid Thijmgenootschap.

- Spiritualiteit van het religieuze leven**P.J.M. Humblet**

Project: De spiritualiteit van het religieuze leven

Gezamenlijk Project Konferentie Nederlandse Religieuzen – Titus Brandsma Instituut ter zake van religieus leven

Omvang: 0,8 fte

Verricht onderzoek: Dit project behelst toegepast en beleidsvoorbereidend onderzoek met betrekking tot het religieuze leven in Nederland. De wetenschappelijke doorlichting ervan moet bijdragen aan de mogelijkheden van het religieuze leven voor de toekomst. Tijdens het werkjaar 2008 heeft de aandacht voor ontwikkelingen binnen het roepingenwerk van de Nederlandse religieuzen voorrang gekregen. Daarnaast was er bijzondere aandacht voor reflectie op de aandacht van de kant van de KNR en de Nederlandse religieuzen voor jongerenwerk en voor de hedendaagse spiritualiteit van jongeren.

Publicaties:*Vakpublicatie (artikel)*

- “Een boom geplant aan levend water” – Gedachten over Herbronning, deel 12. *KNR Bulletin*, 11(3), 42-46.
- “Wat ontbreekt mij nog?” – Gedachten over Herbronning, deel 11. *KNR Bulletin*, 11(1), 28-31.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Lidmaatschap Interdiocesaan Roepingen Overleg (IRO).
- Studie- en ambtelijk secretaris van de Commissie Roepen tot Religieus Leven van de Konferentie Nederlandse Religieuzen.
- Ambtelijk secretaris van de Commissie Overleg Instituten, het samenwerkingsverband van de negen onderzoeksinstituten die door Nederlandse Religieuze Instituten zijn gesticht.
- Secretaris Overleg Priester Religieuzen.

J.G. Aarnink

Project: De spiritualiteit van het religieuze leven

Omvang: 0,2 fte

Verricht onderzoek: Het religieuze leven, zeker in zover dat tot gestalte kwam in het leven van de zogenaamde actieve religieuzen, is de laatste decennia grondig veranderd: vergrijzing en verdwijning

van de tot dusver bestaande vormen, processen van internationalisering en herbronning, toename van lekenmedewerk(st)ers en groeiende belangstelling voor de vincentiaanse spiritualiteit in het maatschappelijk veld. Deze ontwikkelingen vergen blijvende aandacht en reflectie.

Publicaties:

Vakpublicaties (artikel)

- ‘Al die dingen moeten gebeuren, maar dit is het einde niet’. *Speling*, 60(4), 84-85.
- Gast zijn in dit leven. *Speling*, 60(3), 87-91.
- Ik trok een streep. *Speling*, 60(2), 46-50.
- Meegaan met het Woord. *Speling*, 60(1), 50-53.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Onderzoeker Titus Brandsma Instituut.
- Provinciale overste Sociëteit van J.M.J.

- Pastorale spiritualiteit

A.W.J. de Keyzer

Project: Pastoraal-mystagogische aspecten van de liturgie

Omvang: 0,2 fte

Het project van 0,2 fte valt uiteen in:

0,1 fte in Pastorale spiritualiteit

0,1 fte in Spiritualiteit van de liturgie

Verricht onderzoek: In de twee belangrijkste liturgische momenten – de eucharistie en het getijdengebed – speelt de toe-eigening van het woord door het volk een centrale rol. De aandacht richt zich hierbij vooral op de tekstvoltrekking van de psalmen, omdat zij paradigmatisch zijn voor het liturgisch bidden. Verschillende aspecten hiervan, zoals de muziek, de zeggingsvorm, het liturgisch moment van deze tekstvoltrekking worden onderzocht.

Publicaties:

Wetenschappelijke publicaties (boekdeel-hoofdstuk)

- Um zu werden wer wir sind. Mystagogische Aspekte der Eucharistie. In H.H. Blommestijn e.a. (Eds.), *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19)(pp. 595-608). Leuven: Peeters.
- “Zu einem geistigen Haus und einem heiligen Priestertum gehweihet”. Spirituelle Erwägungen über das Volk als liturgisch handelndes Subjekt. In U. Dickmann & C.J. Waaijman (Eds.), *Beziehung* (Felderkundungen Laienspiritualität. Beiträge der Katholischen Akademie Schwerte und des Titus Brandsma Instituut Nijmegen, 1)(pp. 125-138). Schwerte: Katholische Akademie Schwerte.

Vakpublicaties (artikel)

- ‘Door Hem en met Hem en in Hem.’. Over de dankzegging als offer. *Tot uw dienst – liturgiekatern Midden onder U*, 43(4), 1-2.
- Geheiligd worde uw naam – overwegingen bij het Sanctus in de eucharistie. *Eredienstvaardig. Tijdschrift voor liturgie en kerkmuziek*, 24(2), 5-7.
- God zij dank. De structuur van de dienst van de dankzegging. *Tot uw dienst – liturgiekatern Midden onder U*, 43(5), 1-2.
- Voorgaan in vieringen – over het volk van God als celebrant. *Tot uw dienst – liturgiekatern Midden onder U*, 43(6), 1-2.
- Waarvoor zouden wij God bedanken? *Vieren*, 5 (2007)(4), 14-16.

Populariserende publicaties (artikel)

- Dan moet het maar zoals het gaat. *INKO*, 31(1), 31-33.
- God zegene de greep. *INKO*, 31(5), 15-17.
- Rotsvast en onwrikbaar? Pas op. *INKO*, 31(4), 20-22.
- Wij hebben meer dan genoeg aan onszelf. *INKO*, 31(3), 22-24.

– Zo gewoon eigenlijk. *INKO*, 31(2), 5-7.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Stafmedewerker Titus Brandsma Instituut.
- Stafmedewerker spiritualiteit/liturgie/pastoraat congregatie zrs. van JMJ te Den Bosch
- Lid van het Genootschap voor Liturgiestudie.
- Lid van de studiegroep Universa Laus.
- Lid van de studiegroep Laienspiritualität, een samenwerkingsverband tussen de Katholieche Akademie Schwerte (Duitsland) en het Titus Brandsma Instituut.

– Spiritualiteit in maatschappelijke contexten

H.H. Blommestijn

Project: Plezier in werk

Omvang: 0,3 fte

Verricht onderzoek: zie hieronder (G.H.M. Mertens)

Publicaties:

Wetenschappelijke publicatie (boekdeel-hoofdstuk)

- F. Mertens & H. Blommestijn, Burn-out, the Royal road of mystagogy at work? In H.H. Blommestijn e.a. (Eds.), *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19)(pp. 483-493). Leuven: Peeters.

G.H.M. Mertens

Project: Plezier in werk (voorheen: Burn out en geestelijke begeleiding)

Project: Levensloop en geestelijke begeleiding

Omvang: 0,4 fte

Verricht onderzoek: Sleutelpersonen zijn benaderd voor een interview. Veertig personen (uit onderwijs- en zorgwereld) zijn geïnterviewd. Van elk interview is een samenvatting en interpretatie gemaakt. Vervolgens zijn deze interviews, samen met zestien eerder gehouden interviews in de profitwereld, gezamenlijk én groepsgewijs, geanalyseerd. Op basis van de hieruit verkregen resultaten is een onderzoeks- en publiekspublicatie geschreven. Diverse malen is overlegd met stuur- en klankbordgroep. Op basis van de eerste uitkomsten uit de interviews is een schriftelijke enquête opgesteld. Na drie keer te zijn proefgedraaid is de definitieve enquête online geplaatst. Momenteel worden de data verwerkt met dataverwerkingsprogramma SPSS.

Publicaties:

Wetenschappelijke publicatie (artikel)

- G.H.M. Mertens, C. de Pater & M. Scherer-Rath, Forest Managers' Spiritual Concerns. *Journal of Empirical Theology*, 21, 109-132.

Wetenschappelijke publicatie (boekdeel-hoofdstuk)

- G.H.M. Mertens & H.H. Blommestijn, Burn-out, the Royal road of mystagogy at work? In H.H. Blommestijn e.a. (Ed.), *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19)(pp. 483-493). Leuven: Peeters.

Wetenschappelijke publicatie (boekredactie)

- H.H. Blommestijn, C.M.A. Caspers, R.H.F. Hofman, G.H.M. Mertens, P.J.A. Nissen & P.H.M. Welzen (Eds.). *Seeing the seeker. Explorations in the discipline of spirituality. A Festschrift for Kees Waaijman on the occasion of his 65th birthday* (Studies in Spirituality Supplements, 19). Leuven: Peeters.

Vakpublicatie (artikel)

- Dit is het. Tijd en aandacht voor jongeren. *Zin in Zorg. Tijdschrift van Reliëf over zorg, ethiek en levensbeschouwing*, 10(2), 18-19.
- Méér dan een naam. *Zin in Zorg*, 10(2), 4.
- Verpleegstersspeld. *Zin in Zorg*, 10(1), 4.
- Wie goed doet. *Zin in Zorg*, 10(3), 4.

Wetenschappelijke functies en vormen van samenwerking:

- Stafmedewerker Titus Brandsma Instituut.
- Voorzitter personeelsvertegenwoordiging (pvt) Titus Brandsma Instituut.

4 Promotie onderzoek

– Promoties

Gedurende het verslagjaar is er één proefschrift tot stand gekomen uitsluitend onder verantwoordelijkheid van het Titus Brandsma Instituut. Daarnaast is er een proefschrift tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het Titus Brandsma Instituut in samenwerking met het Franciscaans Studiecentrum. In beide gevallen betrof het buitenpromovendi. Voorts zijn werknemers van het instituut betrokken geweest bij de begeleiding van een ander proefschrift en bij de beoordeling van vier proefschriften. Twee buiten-promovendi werden bij het werk aan hun proefschrift uitsluitend begeleid door stafleden van het instituut, terwijl stafleden ook betrokken zijn bij de begeleiding van vier andere promovendi.

H.H. Blommestijn

- Promotor (met C.M.A. Caspers) Mida Purba, *Spirituality in Context. Vincentian Spirituality Actualized by the Batak Sisters of Charity in North Sumatra* (RU Nijmegen, 28 augustus 2008).
- Promotor (met G.P. Freeman, UvT), Hubert Jan Bisschops, *Franciscus van Assisi: Mysticus en mystagoog* (RU Nijmegen, 19 september 2008).
- Lid oppositiecommissie Marina Obal Altarejos, *Filipino Basic Ecclesial Community between Limitation and Self-transcendence. A Lonergan-bases Elucidation of Fundamental Spirituality* (RU Nijmegen, 11 januari 2008).
- Lid manuscript- en oppositiecommissie en cum laude commissie Jill Bradley-Ivatt, *'You Shall surely not Die' The Concepts of Sin and Death as Expressed in the Manuscript Art of Northwestern Europe, c. 800-1200* (RU Nijmegen, 4 juni 2008).

C.M.A. Caspers

- Promotor (met H.H. Blommestijn) Mida Purba, *Spirituality in Context. Vincentian Spirituality Actualized by the Batak Sisters of Charity in North Sumatra* (RU Nijmegen, 28 augustus 2008).
- Lid manuscript- en oppositiecommissie Llewellyn Bogaers, *Aards, betrokken en zelfbewust. De verwevenheid van cultuur en religie in katholiek Utrecht, 1300-1600* (VU Amsterdam, 19 maart 2008).
- Lid oppositiecommissie Jill Bradley-Ivatt, *'You Shall surely not Die' The Concepts of Sin and Death as Expressed in the Manuscript Art of Northwestern Europe, c. 800-1200* (RU Nijmegen, 4 juni 2008).

J.A. Huls

- Lid oppositiecommissie Mida Purba, *Spirituality in Context. Vincentian Spirituality Actualized by the Batak Sisters of Charity in North Sumatra* (RU Nijmegen, 28 augustus 2008).

F.A. Maas

- Lid manuscript- en oppositiecommissie Mida Purba, *Spirituality in Context. Vincentian Spirituality Actualized by the Batak Sisters of Charity in North Sumatra* (RU Nijmegen, 28 augustus 2008).
- Lid manuscript- en oppositiecommissie Hubert Jan Bisschops, *Franciscus van Assisi: Mysticus en mystagoog* (RU Nijmegen, 19 september 2008).

C.J. Waaijman

- Promotor Marina Obal Altarejos (met Toine van den Hoogen), *Filipino Basic Ecclesial Community between Limitation and Self-transcendence. A Lonergan-bases Elucidation of Fundamental Spirituality* (RU Nijmegen, 11 januari 2008).
- Lid beoordelingscommissie René van Leeuwen, *Towards nursing competencies in spiritual care* (RU Groningen, 13 februari 2008).
- Lid oppositiecommissie promotie Bram de Muynck, *Een goddelijk beroep: Spiritualiteit in de beroepspraktijk van leraren in het orthodox-protestantse basisonderwijs* (VU Amsterdam, 10 april 2008).

– Proefschriftbegeleiding

Medewerkers van het Titus Brandsma Instituut begeleiden een aantal promotieonderzoeken in uitvoering. Het gaat om de volgende projecten:

- Aalsum, Lia van, *De betekenis van de intertekstuele relaties van het joodse, mystieke geschrift Sjir ha Jichoed – het Lied van de Eenheid – met de Tenach (de joodse bijbel)*. Begeleiders: prof. dr. C.J. Waaijman en dr. E. Eynikel.
- Dam-Oskam, Jacqueline, *Levenskunst, vriendschap en spiritualiteit bij Etty Hillesum*. Begeleiders: prof. dr. F.A. Maas en dr. M.J.A. van den Brandt.
- Dool, Eelco van den, *Spiritual dynamics in social innovation*. Begeleiders: prof. dr. F.A. Maas en prof. dr. M. Verkerk (TU Eindhoven).
- Etminan, Erika Helene, *Spiritualiteit en ervaringen in het management*. Begeleider: prof. dr. F.A. Maas.
- Lacal, Marlon, *Living Hope in Faith and Love. Spirituality in the Catholic Letters*. Begeleiders: prof. dr. Kees C.J. Waaijman en dr. P.H.M. Welzen.
- Pol-Struik, Louisa van der, *Mystiek van Meister Eckhart in poëzie en poëtica van C.O.Jellema*. Begeleiders: prof. dr. F.A. Maas en prof. dr. S. Levie, Letteren RU
- Schaap-van Beusichem, Mariska, *Thérèse van Lisieux als mystagoge*. Begeleiders: prof. dr. C.J. Waaijman en dr. J.A. Huls.
- Schoenmakers, Johan, *The practice of liturgical ritual in the imperial abbey Thorn circa 1600*. Begeleiders: dr. L. van Tongeren (UvT) en dr. C.M.A. Caspers.
- Sommers, M.J.P., *De mystieke dynamiek binnen Privy Counseling*. Begeleiders: prof. dr. A. van den Hoogen en prof. dr. H.H. Blommestijn.

5 Onderwijs

5.1 Begeleiding Scripties

– Masterscripties

H.H. Blommestijn

- Susan van Driel, *De mystagoog Titus Brandsma. Een onderzoek naar de mystagogische laag in artikelen van Titus Brandsma in het dagblad De Gelderlander* (Faculteit der Religiewetenschappen, juni 2008; 1ste begeleider).
- Didi de Mildt, *The Child is Father to the Man. De spiritualiteit van Maria Montessori* (Faculteit der Religiewetenschappen, juni 2008; 2de begeleider).

C.M.A. Caspers

- Karin Segers, *Spiritualiteit in leiderschap, het geheim van de beste. Onderzoek naar de betekenis van spiritualiteit in leiderschap bij Wessel Ganzevoort & Anselm Grün* (Faculteit der Religiewetenschappen, januari 2008; 2de begeleider).
- Susan van Driel, *De mystagoog Titus Brandsma. Een onderzoek naar de mystagogische laag in artikelen van Titus Brandsma in het dagblad De Gelderlander* (Faculteit der Religiewetenschappen, juni 2008; 2de begeleider).
- Didi de Mildt, *The Child is Father to the Man. De spiritualiteit van Maria Montessori* (Faculteit der Religiewetenschappen, juni 2008; 1ste begeleider).
- Th. Wubben, *Spiritualiteit van Inwijdingen bij de Vrijmetselarij* (Faculteit der Religiewetenschappen, augustus 2008; 2de begeleider).
- Linda Trip, *Haat en hersenspingsels. De demonisering van joden en Saracenen in de christelijke kunst van de Hoge Middeleeuwen* (Faculteit der Letteren, september 2008; 2de beoordelaar).

F.A. Maas

- Emmanuel Idan Ofori, *The concept of person in Akan cosmology. A theological interpretation* (Faculteit der Religiewetenschappen, mei 2008; 2de begeleider).
- Sieka de Wit, *Tussen de ruimte. Een zoektocht naar een religieus hedendaags idioom in het werk van Eva Gerlach* (Faculteit der Religiewetenschappen, mei 2008; 2de begeleider).
- Machteld Valenkamp, *“Door meer dan mensenhand gemaakt”. Spiritualiteit in het scheppen van beeldende kunst* (Faculteit der Religiewetenschappen, september 2008; 2de begeleider).

– Eindschrijft School voor spiritualiteit

H.H. Blommestijn

- Blom, Inge, *Geestelijke Begeleiding bij een psychisch trauma*. (met Frits Mertens als medebegeleider).

G.H.M. Mertens

- Blom, Inge, *Geestelijke Begeleiding bij een psychisch trauma* (met Hein Blommestijn als medebegeleider).
- Ham, Kees van der, *Van moeten luisteren naar mogen vertellen, van mogen vertellen naar willen horen*.
- Bastiaansen, Ria, *De Koning sloot de deur. Er gebeurde wat van binnen*.

5.2 School voor Spiritualiteit

De School voor Spiritualiteit kent de volgende opleidingen:

- De driejarige opleiding *Geestelijke Begeleiding* is bedoeld voor mensen die geestelijk begeleider willen worden. Naast twee gewone studie jaren kent deze opleiding een derde jaar voor stage en scriptie.
- De opleiding *Spiritualiteit van het Religieus Leven* is bedoeld voor mensen die zich willen scholen en vormen in de spiritualiteit van het religieuze leven: jonge religieuzen, geassocieerden, oblaten,

vormingsverantwoordelijken en geïnteresseerden die werken binnen ordes of congregaties. Deze opleiding duurt twee jaar.

- De opleiding *Spiritualiteit en Pastoraat* is bedoeld voor beroepskrachten en vrijwilligers in het pastorale werk, die spiritualiteit zien als het hart van de kerkopbouw en daarin getraind willen worden. Ook deze opleiding duurt twee jaar.

Elk studiejaar is ingericht in vier blokken van zes bijeenkomsten. De bijeenkomsten zijn altijd op woensdag. Alle studenten volgen een gezamenlijk ochtendprogramma. 's Middags is er voor elke opleiding een apart programma. De dagindeling is steeds dezelfde: mystieke tekstlezing (10.00-11.00 uur); college spirituele thematieken (11.15-12.30 uur); verdieping en vaardigheidstraining (13.15-16.15 uur); persoonlijke reflectie (16.15-16.30 uur). De samenhang tussen de onderdelen wordt als volgt gemotiveerd.

Het begrijpen en begeleiden van spirituele processen vereist inzicht in de gelaagdheid ervan. Kennis van vroegere ontwikkelingen en formuleringen zijn belangrijk voor het ontstaan van dit inzicht. De belangrijkste velden van de spiritualiteit komen daarom in een breed historisch kader aan bod.

Vertrekpunt is steeds het lezen en verstaan van een tekst van één van de grote mystici, zoals Cassianus, Augustinus, Willem van St. Thierry, Franciscus van Assisi, Meister Eckhart, Thomas van Kempen, Johannes van het Kruis, Teresa van Avila, Dag Hammarskjöld, en andere.

In de colleges spirituele thematieken komen aan de orde: grondvormen en grondwoorden; de geestelijke weg en het omvormingsproces; onderscheiding der geesten; spirituele geschriften en rituelen; scholen en bewegingen; ascese en mystiek.

Er wordt gebruik gemaakt van diverse werkvormen: verwerkingsopdrachten van studiemateriaal via internet; lezing en duiding van mystieke teksten; verwoording van de eigen houding tegenover mystieke omvorming en de dynamiek in het mystieke proces; responsiecolleges; huiswerkopdrachten; trainingen met rollenspellen en feedback; reflectie en persoonlijke evaluatie.

De school voor spiritualiteit is gestart in september 2005.

In 2008 namen 46 studenten deel aan de School voor Spiritualiteit. Na het volgen van de blokken: "De ruimte van het vieren" en "Het gaan van de weg" sloten zij hun eerste jaar af. Na de zomer volgden ze de blokken "Het gesprek met God" en "Onderscheiding der Geesten". Tjalling van Baalen, Hein Blommestijn, Ria van Dinther, Ad de Keyzer, Frans Maas, Frits Mertens, Jo Nibbelke, Jacques Scholte, Kees Waaijman en Huub Welzen traden op als docenten. Uit een tussentijdse evaluatie blijkt het curriculum inhoudelijk goed tot zeer goed te voldoen. Menigeen vindt de groepsdiscussie via een afgeschermd internetforum niet geheel tot zijn recht komen. De opleiding beantwoordt in hoge mate aan de verwachtingen van de studenten en men heeft er – zowel persoonlijk als professioneel – veel aan. Punten van kritiek zijn er ook, met name een paar dingen van de organisatie en de gebruikte zalen.

Op vrijdag 24 oktober 2008 zijn er twaalf diploma's uitgereikt aan studenten van de Protestantse opleiding Geestelijke Begeleiding en de opleiding Geestelijke Begeleiding vanuit het Titus Brandsma Instituut aan de Radboud Universiteit. Dit alles vond plaats in het Titus Brandsma Memorial in Nijmegen. Het Titus Brandsma Instituut verzorgt al langer een opleiding Geestelijke Begeleiding. De Opleiding Geestelijke Begeleiding vanuit Hydepark volgt een deel van de opleiding aan het Titus Brandsma Instituut. Arie Molendijk, Henk de Graaff, Laura van Weijen, Wil Balder-Timmerman, Ton van Brussel, Tytsje Hibma, Doekle de Boer, Magda Visser en Marja Terlouw ontvingen hun diploma van de Hydepark opleiding. Kees van der Ham, Ria Bastiaensen en Inge Blom ontvingen het diploma van het Titus Brandsma Instituut.

Zij hielden allen een korte presentatie aan de hand van de volgende vragen.

1. Wat heb ik gedaan/onderzocht in mijn scriptie
2. Wat heb ik ervan geleerd
3. Wat betekent dat voor de praktijk van de geestelijke begeleiding

Hun presentaties zijn te lezen op de website van het instituut.

5.3 Andere onderwijsactiviteiten in 2008

Buiten de School voor Spiritualiteit zijn er ook andere onderwijsactiviteiten geweest. Het gaat steeds om onderwijs op universitair en HBO-niveau. De activiteiten zijn per medewerker geordend. Daarbij

is zo veel als mogelijk gebruik gemaakt van het format dat indertijd in de commissie Onderwijs en Dienstverlening is vastgesteld.

- Colleges
- Seminars
- Trainingen en practica
- Organisatie van wetenschappelijke congressen
- Congresvoordrachten op wetenschappelijke congressen
- PAO

Academisch onderwijs en Hoger Beroeps Onderwijs geschieden steeds met instemming van het Titus Brandsma Instituut.

Bij congresvoordrachten gaat het om congressen op academisch niveau. Tevens wordt vermeld wanneer stafleden van het instituut betrokken zijn geweest bij de organisatie van een congres en wanneer zij zonder een lezing te houden aan een congres hebben deelgenomen.

H.H. Blommestijn

Colleges

- Mystieke tekstlezing Psychologisch instituut van Gregorianum Rome. 13-23 januari Rome.

Trainingen en practica

- Master werkcollege Geestelijke Begeleiding. 2, 9, 16, 23 en 30 september; 7 oktober; 4, 18 en 25 november; 2 en 9 december Faculteit Theologie RU Nijmegen.
- Master practicum Geestelijke Begeleiding. 9 en 23 september; 7 oktober; 11 en 25 november; 2 en 9 december Faculteit Theologie RU Nijmegen.

I.M.K. Bocken

Congresvoordrachten

- Zeichen, Wort und Gemälde im 15. Jh. Visionen im 15. Jh. 12 januari Karlsruhe.
- Theorie in der Malerei Cusanus und Van Eyck. Ringvorlesung Ruhr-Universität Bochum. 1 februari Bochum.
- Wieviel Religion erträgt die bürgerliche Gesellschaft. Marx Heute. 16 maart Trier.
- Die Politik als Mittlerin. Kolloquium Inst. Philosophie. 8 mei Hildesheim.
- Catholicism and Political Religion in Belgium. Inst for History Primorsk University Slovenia. 6 juni Koper Slovenie.
- Visionen des Unendlichen. Überlegungen zum Genter Altar Visualisation und Visionen im Mittelalter. 20 juni Chemnitz.
- Enzyklopädie der Weisheit und Weisheit der Enzyklopädie: Carolus Bovillus, Ringvorlesung Universität Trier. 8 juli Trier.
- Die Würde des Weltbürgers. Weltbürgerschaft. Ethik und Globalisierung. 2 september Uni Bonn.
- The Art of Seeing. Lay Piety as a Form of Thinking in the Devotio Moderna Conference Cusanus Society. 10 oktober Gettysburg PA.
- Imitatio und Creatio. Die Bedeutung des Cusanus für die devotio moderna Conference Devotio Moderna. 29 oktober Soeterbeeck.
- Spiegel des Anderen. Der Kulturbegriff der Renaissance. Tagung Kulturphilosophie. 30 oktober Hildesheim.
- Wat is de scheiding van kerk en staat. De laïcité onder kritiek. Fac vergelijkende Godsdienstwts. 12 november Antwerpen.
- Vision et Réflexion. L'Agneau mystique et la devotion moderne. Conferentie 'La contemplation dans la peinture flamande', Centre des Études Supérieures de la Renaissance. 21 november Tours.
- Performative Vision in the 15th Century, Conferentie 'Image, Ritual and Daily Life', Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Realienkunde des Mittelalters und der frühen Neuzeit. 1 december Krems (A).
- Religion and the Public Space. Conferentie 'Freedom and Democracy', Departement of Philosophy. 3 december Koper (Slovenië).

- Die Erfindung des Alltäglichen bei Michel de Certeau, workshop ‘Laienspiritualität’, Katholische Akademie Schwerte. 12 december Schwerte.
- Die Gottesgeburt der Seele und die Neuzeit. Festvortrag Abschied Dr. Harald Schwaetzer, Institut für Cusanus-Forschung. 19 december Trier.

C.M.A. Caspers

Colleges

- Mastercursus Geschiedenis van de christelijke spiritualiteit 2de sem 2007-2008 RU.
- Bachelorcursus Historische methode. 2de sem 2007-2008 RU, dagopleiding.
- Bachelorcursus Historische methode. 2de sem 2007- 2008 RU, avondopleiding.
- Bachelorcursus Inleiding methoden (onderdeel geschiedenis) 1ste sem 2008-2009 RU, dagopleiding.
- Bachelorcursus Inleiding methoden (onderdeel geschiedenis) 1ste sem 2008-2009 RU, avondopleiding.

Organisatie van wetenschappelijke congressen

- Aquero, bid voor ons! Lourdes als moderne bedevaartplaats. 10 april VNB/UvT Tilburg.
- Modern Devotion, Balance and Regauging III. 30-31 oktober NWO Ravenstein.
- Moderne Devotie en hedendaagse spiritualiteit. 21 november TBI en RU. Nijmegen.
- Libri ordinarii as sources for cultural history. 26-28 november Liturgisch Instituut Steyl.

Congresvoordrachten

- Maria in Lourdes en Nederland. 10 april VNB/UvT Tilburg.
- Moderne Devotie en Nadere Reformatie. 24 mei Ver. Ned. Kerkgesch. Zwolle.
- An Earthly Pilgrimage to the Heavenly Jerusalem. Modern Devotion, Balance and Regauging III. 30 oktober Nijmegen/Ravenstein.
- Met Thomas van Kempen naar de hemel. Congres Moderne Devotie en hedendaagse spiritualiteit. 21 nov RU/TBI Nijmegen.
- The feasts of Corpus Christi and Trinity. Congres 27 nov Liturgisch Instituut Steyl.

R.Th.M. van Dijk

Congresvoordrachten

- Tussen kartuizers en cisterciënzers. De brieven van Geert Grote aan de abdij van Kamp Symposium *Ordo pre ceteris commendatus*. Geestelijke hervormingen in de late middeleeuwen in de Nederlanden onder invloed van de kartuizerorde 18 september Zelem/Halen, Sint-Jansbergklooster.
- Johannes Busch op de Lüneburger Heide. Hervorming en verzet in het cisterciënzinnenklooster te Wienhausen Symposium t.e.v. de 75ste verjaardag van prof. dr. Auke Jelsma, emeritus-hoogleraar van de Protestantse Theologische Universiteit te Kampen 7 november Kampen (Protestantse Theologische Universiteit).
- De devotie van de moderne devoot. Een kernbegrip in de *Navolging van Christus* Congres ‘Moderne Devotie en hedendaagse spiritualiteit’ 21 november Nijmegen (Titus Brandsma Memorial).

R.H.F. Hofman

Organisatie van wetenschappelijke congressen

- Modern Devotion, Balance and Regauging III. 30-31 oktober Nijmegen/Soeterbeek.

Congresvoordrachten

- Geert Grote in the eyes of Dominicans in the early 15th century. Modern Devotion, Balance and Regauging III. 30 oktober Nijmegen/Soeterbeek.
- Geert Grote in the eyes of Dominicans in the early 15th century. Vergadering Reframing. 4 december Fac. Theol. Nijmegen.

J.A. Huls

Colleges

- St. Augustine College. 3-23 januari Zuid-Afrika.

Congresvoordrachten

- Een gesprek voorbij de grens. Dag Hammarskjöld en Thomas van Kempen. Congres Moderne Devotie en hedendaagse spiritualiteit. 21 november Titus Brandsma Memorial Nijmegen.

A.W.J. de Keyzer

Congresvoordrachten

- Wij zingen de liturgie. Stichting Kerkmuziek en Oecumene. 7 juni Zenderen.

F.A. Maas

Colleges

ten behoeve van de curricula van de Faculteit Theologie en de Faculteit Religiewetenschappen RU Nijmegen:

- Mastercursus Religie, cultuur en expressies (samen met prof.dr. Georg Essen).
- Mastercursus Esthetiek van de spiritualiteiten (samen met prof.dr. Toine van den Hoogen).
- Bachelorcursus Inleiding Spiritualiteit.
- Bachelorcursus Religies en spiritualiteit (voltijd).
- Bachelorcursus Religies en spiritualiteit (deeltijd).
- Mastercursus Thema's en onderzoeksmethoden II (samen met dr. Elisabeth Hense).

Organisatie van wetenschappelijke congressen

- Dagvoorzitterschap symposium 'Mijn betere ik'. 14 november Radboud Universiteit Nijmegen.

Congresvoordrachten

- Religie en spiritualiteit, lezing en discussie voor betrokken bij de Raad van Kerken Nederland, aangeboden door de Universiteit Utrecht aan de Raad van Kerken, t.g.v, haar 40-jarig bestaan. 4 juni Academiegebouw Utrecht.
- De ziel in enkele preken van Meister Eckhart en in Merksteenen van Dag Hammarskjöld. Bijdrage Masterclass 2008 van de Radboudstichting 'De ziel in de literatuur'. 29 augustus Letterenfaculteit te Utrecht.
- De muzische verleidingen en het Religieuze. Symposium 'Onverwachte impressies. Hedendaagse kunst en spiritualiteit', georganiseerd door het Thijmgenootschap, Radboudstichting en de Adelbert Vereniging. 15 november Tilburg (UvT).
- Verbeelding in gebed – over het tractaat *De quattuor generibus meditabilium* van Geert Grote. Congres Moderne Devotie en hedendaagse spiritualiteit. 21 november Nijmegen.
- Spiritualiteit – smaak van leven. Dies-rede Faculteit Katholieke Theologie van de Universiteit van Tilburg: 28 november Utrecht.

C.J. Waaijman

Colleges

- Spiritual Accompaniment (module Master of Philosophy, St Augustine College of South Africa). 7-11 januari Johannesburg (Zuid-Afrika).
- De mystieke aanraking (Studieweek Mystiek, Linnaeusgebouw, Radboud Universiteit). 7-10 juli Nijmegen.

Trainingen en practica

- Presenting a module 'Introduction to Spirituality' (Workshop of experts on the teaching of Biblical Spirituality in a Master's Course, University of the Free State). 14 januari Bloemfontein (Zuid-Afrika).
- Presenting a module 'Spirituality in Hebrew Scriptures with a special focus on the Psalms' (Workshop of experts on the teaching of Biblical Spirituality in a Master's Course, University of the Free State) 14 januari Bloemfontein (Zuid-Afrika).

Congresvoordrachten

- Naar God toe denken (lezing Symposium Spiritualiteit zoeken, proeven doen: Titus Brandsma Instituut 40 jaar). 12 april Nijmegen.

- Ouder worden, spiritualiteit en geloof (Lezing Masterclass ‘Ouder worden in perspectief’, Reliëf/PthU Kampen). 21 april Kampen.
- Reflection-sharing by the International Academic Advisory Board (IAAB) (Spirituality Forum VIII: Spirituality Contexts and Challenges, Quezon City, Philippines). 5-7 augustus Filippijnen.
- Carmel: an empty space for God (lezing in kader inauguratie van het Carmelite Institute). 4 oktober Malta.
- Zorg draait om barmhartigheid (lezing jubileumsymposium Opleiding Verpleegkunde Christelijke Hogeschool). 12 november Ede.
- Presentatie van recent TBI-onderzoek (Algemeen bestuur KNR, Verkadefabriek). 13 november 's Hertogenbosch.
- Mijn betere ik – Mijn ware ik (lezing symposium “Mijn betere ik”, Religiewetenschappen RU). 14 november Nijmegen.
- De Navolging van Christus: Een mystagogische vingeroefening (voordracht congres ‘Moderne Devotie en hedendaagse spiritualiteit’, TBM). 21 november Nijmegen.
- Mein Mächtige: Primordiale Gotteserfahrung (Colloquium “Geburt”: Reflexionen eines Phänomens, Internationalen Forschungsgruppe Laienspiritualität, Katholische Akademie). 13 december Schwerte.

6 Redactielidmaatschappen

Medewerkers van het instituut maken deel uit van de volgende redacties:

J.G. Aarnink

- Lid redactie *Speling*.

I.M.K. Bocken

- Redactielid *Beeld en betekenis* Online tijdschrift Iconology Research Group.
- Redactielid SPIRIN.

H.H. Blommestijn

- Redacteur van *Studies in Spirituality*.
- Redacteur van *Spiritus*.
- Redacteur van de serie ‘Mystieke teksten en thema’s’.
- Redacteur van de serie ‘Fiery Arrow’.
- Redacteur van de serie ‘Flêche de Feu’.

C.M.A. Caspers

- Redacteur en kernredactie *Trajecta. Tijdschrift voor de geschiedenis van het katholiek leven in de Nederlanden*.
- Redacteur *Noordbrabants Historisch Jaarboek*.
- Redacteur *Collatie. Halfjaarlijks informatieblad over de ‘Moderne Devotie’*.
- Redacteur *Bedeavaartplaatsen in Nederland* (website Meertens Instituut).

R.Th.M. van Dijk

- Eindredacteur *Collatie. Halfjaarlijks informatieblad over de ‘Moderne Devotie’*.
- Lid Redactie reeks ‘Pareltjes van Nederlandse en Rijnlandse mystiek’ (Peeters, Leuven).
- Lid redactieraad *Gerardi Magni Opera omnia*.
- Eindredacteur reeks ‘Karmelitaanse Vorming’.

R.H.F. Hofman

- Secretaris Redactieraad *Gerardi Magni Opera Omnia* (vanaf dec. 2000).

J.A. Huls

- Redacteur van de serie ‘Fiery Arrow’.
- Redacteur van ‘Flêche de Feu’.
- Redacteur van de serie ‘Voetsporen’.
- Coördinator ‘Encyclopedia for Spirituality’.

P.J.M. Humblet

- Lid redactie website en elektronische *KNR Nieuwsbrief*.

A.W.J. de Keyzer

- Redacteur Serie ‘Liturgiekatechese’.

F.A. Maas

- Redacteur van *Speling*.
- Redacteur van *Tijdschrift voor Geestelijk Leven*.
- Redacteur *Studies in Spirituality* (vanaf 2008).

E.M.A. Meereboer

- Redacteur van *Interpretatie, tijdschrift voor bijbelse theologie*.

G.H.M. Mertens

- Redactielid *Zin in Zorg* van Reliëf.
- Redactielid van de reeks ‘Voetsporen’.

C.J. Waaijman

- Redacteur van *Studies in Spirituality*.
- Redacteur van *Speling*.
- Redacteur van de serie ‘Mystieke teksten en thema’s’.
- Redacteur ‘Encyclopedia for Spirituality’.
- Mede-uitgever ‘Felderkundungen Laienspiritualität’.

Bijzondere gebeurtenissen in 2008

Hieronder volgt een overzicht van gebeurtenissen en publicaties die van bijzonder betekenis zijn voor zowel het Titus Brandsma Instituut als de ‘buitenwereld’ en daarom aparte vermelding verdienen. In de meeste gevallen gaat het om zaken die vanuit wetenschappelijk oogpunt van belang zijn; een enkele keer gaat het om zaken die vanuit een ander oogpunt belangrijk zijn.

1 Gebeurtenissen

– Op 20 november 2008 overleed prof. dr. Otger Steggink op drieëntachtigjarige leeftijd. Vanaf de oprichting in 1968 was hij meer dan vijftig jaar directeur van het Titus Brandsma Instituut en hoogleraar spiritualiteit in Nijmegen en Leuven. Hij heeft de grondslag gelegd voor de bibliotheek van het instituut. Hij was redacteur van het tijdschrift *Speling* en medeoprichter van *Studies in Spirituality*. Van 1993 tot 1997 was hij oprichter en directeur van het Centre d’Études Notre Dame de Lumières te Nantes (F). Hij genoot internationale bekendheid op grond van zijn kritische uitgave van de *Mystieke Werken van Teresa van Avila* en zijn historische studies over haar en de mysticus Jan van het Kruis.

– Inaugurele rede Frans Maas

Frans Maas heeft op 11 januari 2008 zijn inaugurele rede gehouden als hoogleraar van de Radboud Universiteit Nijmegen, met als leeropdracht ‘Geschiedenis en Grondslagen van de Spiritualiteit’. De oratie was getiteld: ‘De verleiding, de kras en de tranen. Over de sacramentele dimensie van de religieuze kunst’. Als medewerker van zowel de faculteiten der religiewetenschappen en der theologie als van het Titus Brandsma Instituut is hij de bemiddelende persoon tussen deze instanties terzake onderwijs- en onderzoeksangelegenheden op het vlak van spiritualiteit. In de komende jaren zal hij zich, in samenwerking met Hein Blommestijn, Frits Mertens en Kees Waaijman, ook toeleggen op onderzoek aangaande de zogenoemde maatschappelijke spiritualiteit, spiritualiteit in de seculiere sectoren van onderwijs, arbeid en zorg.

– Veertigjarig jubileum

Het Titus Brandsma Instituut bestond in 2008 veertig jaar. Op zaterdag 12 april heeft het instituut dit gevierd met het symposium ‘Spiritualiteit zoeken, proeven, doen’, vol lezingen, muziek, literatuur en theater. Het evenement vond plaats in het Concertgebouw De Vereniging te Nijmegen en de organisatie was in handen van het Titus Brandsma Instituut i.s.m. het Soeterbeeck Programma. Tijdens de dag stonden diverse thema’s op het gebied van spiritualiteit centraal: God zoeken in alles en jezelf, schoonheid proeven als weg naar spiritualiteit en spiritualiteit ‘doen’ door de zorg voor een schonere en rechtvaardiger wereld. Dagvoorzitter was prof. dr. Peter Nissen, toen nog hoogleraar Kerkgeschiedenis aan de Radboud Universiteit Nijmegen. De openingstoespraken werden verzorgd door prof.dr. Fernando Millán, prior generaal van de Orde der Karmelieten en prof. mr. Bas Kortmann, rector magnificus van de Radboud Universiteit Nijmegen. Daarna volgde er een lezing over Titus Brandsma en zijn spiritualiteit door prof. dr. Kees Waaijman. Muzikanten brachten een gedicht van Teresa van Avila ten gehore als afsluiting van het ochtendgedeelte. Na de lunch sprak de Belgische schrijfster Kristien Hemmerechts over schoonheid in de literatuur, waarna Theaterzene Köln de Kammer der Andacht speelde. Na een korte pauze ging het verder met een lezing van Mgr. Ad van Luyn s.d.b., bisschop van Rotterdam, en een van drs. Emile Lohman, bestuursvoorzitter van het UMC St Radboud. Een tekst uit *Merkstenen van Dag Hammerskjöld* werd gezongen als afsluiting. Ook voor de inwendige mens werd goed gezorgd.

– Studieweek Mystiek

Van maandag 7 tot en met donderdag 10 juli was de jaarlijkse Studieweek Mystiek. De week werd dit keer verzorgd door Kees Waaijman en onder de titel ‘De mystieke aanraking: Schets van de Bestijging van de Berg Karmel’ werden teksten van de Spaanse mysticus Jan van het Kruis behandeld. Plaats van handeling was dit jaar een collegezaal in het Linnaeusgebouw van de B-faculteiten. Dankzij deze extra grote collegezaal kon er toch plaats worden geboden aan het recordaantal van 373 deelnemers. Zowel tijdens als na de studieweek waren er veel lovende woorden voor de inspirerende en heldere uitleg van Kees. Zoals gebruikelijk kwam het materiaal van deze studieweek uit in een boek.

– ‘Modern Devotion – Balance and Regauging’

Op donderdag 30 en vrijdag 31 oktober vond in conferentieoord Soeterbeeck te Deursen-Ravenstein een internationale expert-meeting over de Moderne Devotie plaats, ‘Modern Devotion – Balance and Regauging’, die werd bezocht door achttien specialisten op het vakgebied, afkomstig uit Nederland, Duitsland en België. De bijeenkomst werd georganiseerd door Charles Caspers en Rijklof Hofman namens het Titus Brandsma Instituut, en werd gefinancierd met internationaliseringsgelden van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Het betrof hier de afsluitende bijeenkomst van een cluster van drie expert-meetings. Onder de deelnemers bevonden zich vijf onderzoekers van het Titus Brandsma Instituut, en bovendien ook nog twee onderzoekers die vroeger aan het Instituut verbonden zijn geweest. De bijeenkomst is bijzonder succesvol verlopen, mede dankzij de aantrekkelijke ambiance die de voormalige Priorij van de Reguliere kanunnikessen van Sint Augustinus de onderzoekers bood.

– ‘Moderne Devotie en hedendaagse spiritualiteit’

In het kader van het onderzoeksprogramma ‘Reframing Spirituality and Mysticism, Past and Present’ werd op vrijdag 21 november door het Titus Brandsma Instituut, de Faculteit der Theologie en de Faculteit der Religiewetenschappen in het Titus Brandsma Memorial een congres georganiseerd over ‘Moderne Devotie en hedendaagse spiritualiteit’. Vanuit verschillende – maar ook elkaar aanvullende – invalshoeken belichtte vijf aan ‘Reframing’ deelnemende onderzoekers – Kees Waaijman, Frans Maas, Jos Huls, Charles Caspers, Rudolf van Dijk – ieder een aspect van de spiritualiteit van de Moderne Devotie. Daarbij werd tevens aandacht besteed aan de vraag op welke wijze de Moderne Devotie ons heden nog iets te vertellen heeft. Dagvoorzitter was Elisabeth Hense. Het congres werd afgesloten met de presentatie van de nieuwe, door Rudolf van Dijk verzorgde vertaling van de *Navolging van Christus* (zie bij ‘Publicaties’).

– Zestig jaar *Speling*

Onder de titel ‘Spiritualiteit, waar staan we?’ hield *Speling* op vrijdag 28 november in de Dominicuskerk te Amsterdam een symposium ter gelegenheid van haar zestigjarig bestaan. De eerste lezing was van prof. dr. Peter Nissen met de titel ‘Spiritualiteit, verrassende ontwikkelingen’; de tweede lezing, van dra. Laetitia Aarnink, had als titel ‘De plaats waar je staat is heilige grond’. De derde lezing droeg als titel ‘Ettty Hillesum en de veelkleurigheid van de wereld’ en werd verzorgd door dr. Ria van den Brandt en de vierde en tevens laatste lezing, met als titel ‘Mystiek als hart van de spiritualiteit’, werd gehouden door prof. dr. Kees Waaijman. Intermezzi werden verzorgd door het Gentse gezelschap Marigalis, dat twee keer liederen van Hadewijch zong, en door dichter en beeldend kunstenaar Wim Hofman.

2 Publicaties

– *De spiritualiteit van Titus Brandsma*

Naar aanleiding van het symposium op zaterdag 12 april ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van het instituut en vanwege de grote vraag daarnaar verscheen later in het jaar het boek *De spiritualiteit van Titus Brandsma. Hoe de tijd ons Godsbegrip bepaalt* (Kampen: Kok). Het boek bevat de diesrede van Titus Brandsma uit 1932 over het Godsbegrip en de lezing van Kees Waaijman, waarmee hij de spiritualiteit van Titus Brandsma probeert te verstaan vanuit diens rede. Daarnaast staan in het boek de bespreking van de diesrede door Anton van Duinkerken en een lezing van Piet Schoonenberg bij gelegenheid van de opening van het instituut in 1968, waarin Brandsma’s rede eveneens centraal staat. Het voorwoord is van Frans Maas.

– *101 bedevaartplaatsen in Nederland*

Op donderdag 24 april hebben Charles Caspers en Peter Jan Margry te Amsterdam hun boek *101 bedevaartplaatsen in Nederland* (Amsterdam: Bert Bakker) aangeboden aan scheidend voorzitter van de KNAW, prof. dr. Frits van Oostrom. In het jaar van het religieus erfgoed werd dit boek goed ontvangen door het lezerspubliek. Lovende recensies waren er onder meer van Cees Nooteboom (*NRC* 13 juni) en Kees Fens (*De Volkskrant*, 13 juni).

– *‘Als het goede maar gebeurt’*

Op dinsdag 16 september ontving ir. Roelof de Wijkerslooth, voorzitter van het college van bestuur van de Radboud Universiteit, op de universiteitscampus bij het beeld van Titus Brandsma van Joan Hemels het eerste exemplaar van diens boek *‘Als het goede maar gebeurt’ – Titus Brandsma: Adviseur in vrijheid en verzet* (Kampen: Kok). Hemels, zelf hoogleraar Communicatiewetenschap (UvA), schreef dit boek, dat is voorzien van een inleiding van Kees Waaijman, om de betekenis van Titus Brandsma voor kwaliteit en journalistiek engagement in herinnering te houden. De door Titus Brandsma met zijn leven bevochten vrijheid van meningsuiting, is nog steeds essentieel voor de hedendaagse journalistiek.

– *Seeing the Seeker*

Op vrijdag 14 november werd, na afloop van een door de faculteiten der theologie en der religiewetenschappen georganiseerd publiekscongres over ‘Mijn betere ik’, door prof. dr. Fons Plasschaert, lid van het stichtingsbestuur van de Radbouduniversiteit, een Festschrift overhandigd aan Kees Waaijman. Deze vuistdikke feestbundel (695 p.) draagt de titel *Seeing the Seeker. Explorations in the Discipline of Spirituality* (Leuven: Peeters) De bundel is geredigeerd door Hein Blommestijn, Charles Caspers, Rijcklof Hofman, Frits Mertens, Peter Nissen, Huub Welzen, met medewerking van Wendy Litjens, en bevat 42 bijdragen van collega’s uit vele landen over uiteenlopende onderwerpen op het gebied van de spiritualiteitswetenschap.

– *Thomas van Kempen, Navolging van Christus*

Op vrijdag 21 november werd na afloop van het door de onderzoeksgroep ‘Reframing’ georganiseerde congres ‘Moderne Devotie en hedendaagse spiritualiteit’ (zie bij ‘Gebeurtenissen’) in de Titus Brandsma Gedachteniskerk een nieuwe Nederlandse vertaling van *De imitacione Christi* met in iuxtapositie de Latijnse brontekst gepresenteerd. De vertaling is vervaardigd door Rudolf van Dijk en voorzien van een inleiding van Kees Waaijman. De verantwoordelijk uitgever, Pieter de Boer, reikte de eerste exemplaren van *Thomas van Kempen, Navolging van Christus* (Kampen: Ten Have) uit aan zr. Anthonie Koolen, priorin van het klooster Soeterbeek, het laatste klooster in Nederland dat rechtstreeks is voortgekomen uit de Moderne Devotie, en aan ds. Henk de Jong, dominee te Windesheim (Zwolle).

– *De man achter de mythe*

Op donderdag 27 november vond in de Titus Brandsma Gedachteniskerk de presentatie plaats van de nieuwe, grote Titus Brandsma-biografie van Ton Crijnen *Titus Brandsma – de man achter de mythe* (Nijmegen: Valkhof Pers). De plechtigheid werd opgeluisterd door enkele korte lezingen. Allereerst was er de lezing van mgr. Ad van Luyn s.d.b., bisschop van Rotterdam en voorzitter van de Nederlandse r.k. bisschoppenconferentie: ‘Een persoonlijke impressie van de betekenis van Titus Brandsma’. Daarna volgde prof. dr. Hein Blommestijn, universitair docent aan de Radboud Universiteit Nijmegen en stafid van het Titus Brandsma Instituut, met de lezing ‘Brandsma, een mysticus van onze tijd’. Vervolgens was het de beurt aan drs. Tjebbe T. de Jong, historicus en directeur van het Titus Brandsma Museum in Bolsward met ‘Een museale verbeelding van Titus Brandsma’. Tenslotte probeerde Ton Crijnen antwoord te geven op de vraag: ‘Waarom een nieuwe Titus-biografie?’

3 Nieuwe medewerkers en wijziging dienstverband

- Per 1 januari is de voorlopige aanstelling van Inigo Bocken omgezet naar een vast dienstverband van 0,2 fte.
- Per 17 maart is Antoine Jacobs voor een periode van vier jaar voltijds aan het instituut gedetacheerd door de Nederlandse Karmelprovincie voor het schrijven van de geschiedenis van de Nederlandse provincie van de Orde van de broeders en zusters van Onze Lieve Vrouw van de berg Karmel in de periode 1795-2000.
- Per 1 augustus is de aanstelling van Frans Maas uitgebreid van 0,2 fte naar 0,3 fte, vanwege het project ‘Hedendaagse Spiritualiteit’.
- Per 1 september is de aanstelling van Charles Caspers omgezet naar een voltijds vast dienstverband (voorheen 0,5 fte tijdelijk en 0,5 vast).
- Per 1 december is Loet Swart voor 0,2 fte aangesteld als uitvoerder van het project ‘De articulatie van de mystieke omvorming in het oeuvre van Jan van Ruusbroec’.

Cursus- en vormingswerk

Het cursus- en vormingswerk van het Titus Brandsma Instituut is steeds geworteld in het wetenschappelijk onderzoek. Inzichten die in het onderzoek zijn gewonnen, worden gepresenteerd aan een breed publiek dat geïnteresseerd is in de reflectie op de geleefde spiritualiteit. In 2005 heeft een belangrijke wijziging plaats gevonden in de organisatie van het cursus- en vormingswerk. Van het principe van een centrale organisatie door het bureau van het Titus Brandsma Instituut is afgestapt. Plaatselijke organisaties hebben deze verantwoordelijkheid overgenomen. Ze huren de expertise van het instituut in. De ervaring hiermee opgedaan leert dat dit de uitstraling van het instituut niet vermindert. De plaatselijke organisaties zijn bovendien bekender met de deelnemers en met de wijze waarop ze het best benaderd kunnen worden. Ook in 2008 is gewerkt vanuit dit principe. De activiteiten zijn per medewerker weergegeven. Voor de ordening is zoveel als mogelijk het navolgende format gebruikt:

- Cursussen (een samenhangend geheel van bijeenkomsten, verzorgd door een of meerdere docenten)
- Organisatie van publiekscongressen
- Voordrachten op publiekscongressen
- Trainingen en practica
- Inleidingen
- Retraites
- Radiovoordrachten
- Interviews
- Advies
- Andere

J.G. Aarnink

Cursussen

- Psalmcursus: ‘Gaan in Gods spoor met gezag’ in 's-Hertogenbosch, Nijmegen, Tilburg en Amersfoort.

Trainingen en practica

- Psalmpracticum van 15-21 juni te 's-Hertogenbosch.

Inleidingen

- ‘De plaats waar je staat is heilige grond’ op het Symposium t.g.v. 60 jaar Speling op 28 november te Amsterdam.

H.H. Blommestijn

Cursussen

- Zusters Karmelitessen, Zenderen, Maria Petyt 19/02; 30-04; 19-06;.20/09; 20/11.

Inleidingen

- Zusters Nuland 17-01; Bewogenheid: Jan van de H. Samson.
- Zr. Karmelitessen, Zenderen, 19-02-08 Primordiale spiritualiteit.
- Ichtuskerk Vlaardingen 01-03; Eckhart.
- Titus Brandsma Huis Leeuwarden 15-03; De Navolging 4.
- Abdij Benedictijnen Egmond 18-05; Lectio Divina.
- Lutherse Kerk Nijmegen 20-06-08; ‘Loopt de kerk wel leeg’.
- Kasteel Boxmeer, 28-06-08 Ouder worden als geestelijke ruimte.
- Amstelveen, Centrum voor Spiritualiteit 11-10;; Jan van het kruis rond Romance: In principio erat Verbum.
- Oosterhout, Norbertinessen 30/10; PiW Allerheiligen.
- Reeuwijk 11/11 Geestelijke weg.
- Remonstrantse Gemeente Naarden-Bussum 13/11; Inleiding mystagogie.
- Nijmegen, TBM 27/11: Titus Brandsma: mystiek en beelden van de kerk.
- Broederenkerk Deventer 29/11; Ruusbroec KBS.

Retraites

- Zusters JMJ 's-Hertogenbosch.17-24/10; Ouder worden als spirituele ontdekkingsreis.

I.M.K. Bocken

Inleidingen

- Tijd voor God – Cusanus en de moderne devotie. Reeks Tijd voor God 20 januari 2008 Heeswijk-Dinter.
- De Navolging van Christus. Noviciaat Karmelieten 14-16 maart 2008 Gent (B).
- De mystieke bronnen van de ethiek. Filosofie Oost-West 13 april 2008 Leusden.
- Erasmus' Lof der zothed'. Kring voor humanisme 24 april 2008 Nijmegen.
- Vriendschap. Titus Brandsma Memorial 15 september 2008 Nijmegen.
- Denken in eenheid. Europa, Cusanus en de moderne devotie. 6 lezingen voor de zusters van Dongen: 13 januari 2008, 20 februari 2008, 19 maart 2008, 14 mei 2008, 17 september 2008,, 17 december 2008, Dongen.

C.M.A. Caspers

Inleidingen

- Bedevaarten in Noord-Brabant. Oudheidk. Kring 20-03-2008 Breda/Prinsenbeek.
- Bedevaarten in Noord-Brabant. Franciscanessen van de H. Elisabeth 29-04-2008 Breda.
- 101 bedevaartplaatsen in Nederland. Boekpresentatie KNAW. 24-04-2008 Amsterdam.
- Moderne Devotie en hedendaagse spiritualiteit Th. A Kempisgenootschap 26-09-2008 Zwolle.
- Heksenvervolgingen in Peelland. Oudheidk. Kring. 03-11-2008 Asten.

Interviews

- In Lourdes mag een man huilen [interview]. *De Gelderlander, Brabants Nieuwsblad, De Stem etc. [Wegener groep], zaterdag 13 september 2008.*
- Zin en onZin van relikwieën [interview]. *Volzin*, 7(11), 25.

R.Th.M. van Dijk

Cursussen

- Geestelijke thematieken uit de *Navolging van Christus* maandelijks Arnhem (karmel Nazareth).
- Innerlijke vertroosting in de *Navolging van Christus* halfjaarlijks 9 april en 24 september Tienen (leesgroep mystiek).

Trainingen

- Beziingsweekend Uit de bron van het Charisma. Hof Zevenbergen 26-27 januari Ranst (B).

Inleidingen

- Doorwerking van de Moderne Devotie: de praktijk van de mystiek. Sion Drieluik 2008: Christendom en mystiek, II. Het Rooms-Katholicisme Geert Grote Universiteit 25 mei 2008 Diepenveen (Cisterciënzerabdij Sion).
- Zaad in vette grond. Sibculo als cisterciënzer variant van de Moderne Devotie regiodagen abten en abdisen 15 april Tilburg (abdij Koningshoeven).
- Der epistoläre Nachlass Geert Grotes als Werkzeug seiner Fortwirkung Symposium *Modern Devotion, Balance and Regauging III* 30-31 oktober Ravenstein (Studiecentrum Soeterbeek).

Retraites

- Retraite: Christus uitbeelden – onze geestelijke weg 24-29 feb Vilvoorde (Karmel OLV van Troost).

Interviews

- Gesprekken met Machiel van Zanten, i.v.m. boek over Soeterbeek, inclusief rondleiding Soeterbeek 16 mei Deursen/Ravenstein (Studiecentrum Soeterbeek).
- Bezoek aan Augustinessen van Windesheim 14 juli Priorij Soeterbeek te Nuland (Sint-Jozefoord).

Andere

- Beiratsitzung Vorstand Thomas-Verein Kempen 7 maart Kempen.
- Initiatiefgroep Tentoonstelling Moderne Devotie 2010 Historisch Centrum Overijssel 2008 Zwolle (HCO).
- Spiritualiteit van de gastvrijheid. Bezinnings- en studiedag 1. Monastieke gastvrijheid Werkgroep Kloosterpastoraat Gelderland en oostelijk Noord-Brabant 15-16 april Doetinchem (Sint-Willibrordsabdij).
- Arbeitswoche 'Fortwirkung der Windesheimer Klosterreform in der Lüneburger Heide' 5-9 mei (Lüneburger Frauenklöster) Ebstorf, Isenhagen, Lüne, Medingen, Walsrode, Wienhausen.
- Ronde Tafel bijeenkomst Moderne Devotie 8 oktober Zwolle (Historisch Centrum Overijssel).
- Opening expositie 'Bloemkamp. Storm, stilte, strijd rond een middeleeuws klooster' 19 juli Bolsward (Titus Brandsma Museum).

J.A. Huls

Cursussen

- Zusters Clarissen Megen 16-17/02; 29-30/03; 03-04/05; 07-08/06; 05-06/07; 25-26/10 Dag Hammarskjöld.
- Broeders trappisten Zundert 17-09; 24-09; 01-10; 08-10; 21-22/10; 26/11 Beatrijs van Nazareth.

Inleidingen

- 07-04 Den Haag. Dag Hammarskjöld.
- 10-04 Wittem. Dag Hammarskjöld.
- 27-05 Boskapel Nijmegen. Dag Hammarskjöld.
- 09-07 Titus Brandsma Memorial Nijmegen. Dag Hammarskjöld.
- 21-11 Rutten. Dag Hammarskjöld.

Retraites

- 17/10-20/10 en 23/10 Zusters van JMJ 's-Hertogenbosch; Ouder worden als spirituele ontdekkingsreis.

P.J.M. Humblet

Organisatie van publiekscongressen

- "Ziet u iets?" – Organisatie van een platformbijeenkomst rond toekomst van religieus leven, gericht op het zoeken van meer aansluiting tussen de wereld van de religieuzen en de wereld van jongeren. Project KNR-TBI 17-4-2008 Nijmegen.
- "Wij nemen uw uitnodiging graag aan." – Organisatie van een platformbijeenkomst rond toekomst van religieus leven, gericht op het zoeken van meer aansluiting tussen de wereld van de religieuzen en de wereld van jongeren. Vervolg op bijeenkomst 17-4-2008. Project KNR-TBI 9-9-2008 Tilburg.
- "...zoals ik zelf gekend ben." – Organisatie van een bezinnings- en ontmoetingsdag voor jonge religieuzen. Project KNR-TBI 18-9-2008 Tilburg.
- Organisatie en begeleiding van een Roepingen- Oriëntatiedag voor jongeren. Project KNR-TBI 13-12-2008 Tilburg.
- Medewerking aan organisatie van de bijeenkomst Kleurrijk Religieus Leven 2008 van het CMBR – "Bewogen door God, bewogen om mensen" Project KNR-TBI 23-10-2008 Gemert.

Advies

- Adviesgesprekken met de fraters, paters en leken Maristen rond hun gezamenlijke profilering en die van hun projecten via internet. Project KNR-TBI 16-09-2008 en 18-12-2008 Nijmegen.
- Advisering Generaal Bestuur Liefdezusters van de Heilige Carolus Borromeus (CB) rond de oprichting en invulling van een Internationale Gemeenschap. TBI 26-08-2008 Maastricht.
- Ongeveer 10 adviesgesprekken met diverse initiatiefgroepen, religieuze instituten en groeperingen die wegen zoeken voor het opzetten van nieuwe vormen van religieus leven of nieuw aanbod daarbinnen. Project KNR-TBI Den Bosch.

- In 2008 waren er contacten met ongeveer 40 personen die zich meldden voor advies of begeleiding i.v.m. hun roeping. Dit kreeg gestalte in ongeveer 70 gesprekken en enkele honderden telefonische en mail-berichten. Project KNR-TBI Den Bosch.

Andere

- “Mijn vaderlijk erfdeel” – Vier bezinningsochtenden rond CB-spiritualiteit voor het Provinciaal Bestuur van de zusters Onder de Bogen (CB). TBI 23-05-2008, 23-08-2008, 12-09-2008, 07-11-2008 Maastricht.
- Bezinningsochtend rond CB-spiritualiteit voor de nieuw opgerichte internationale gemeenschap van de zusters Onder de Bogen (CB). TBI 12-12-2008 Maastricht 27-01-2008.

A.W.J. de Keyzer

Cursussen

- Gaan in Gods spoor met ontzag. Psalmcursus. 15 jan Den Bosch.
- Idem Idem 16 jan Nijmegen.
- Idem Idem 23 jan Tilburg.
- De zegging vd Psalmen. TBM-SKS 8 mrt Nijmegen.
- Idem Idem 10 mei Nijmegen.
- Over Psalm 84 en de geestel. weg In Gesprek o.d. G. Weg 5 sept Nijmegen.
- Gaan in Gods spoor met ontzag Psalmcursus 3 okt Amersfoort.
- De zegging vd Psalmen TBM-SKS 11 okt Nijmegen.
- Over Psalm 85 en de geestel weg In gesprek o.d. G. Weg 28 nov Nijmegen.

Trainingen en practica

- Lezen en bidden in de liturgie Zusters van Schijndel 19 feb Schijndel.
- Psalmpracticum zusters van JMJ 15-21 jun D Bosch.

Inleidingen

- Gaan in Gods spoor met ontzag Psalmcursus 15 jan Den Bosch.
- Idem Idem 16 jan Nijmegen.
- Idem Idem 23 jan Tilburg.
- De zegging vd Psalmen TBM-SKS 8 mrt Nijmegen.
- Idem Idem 10 mei Nijmegen.
- Over Psalm 84 en de geestel. weg In Gesprek o.d. G. Weg 5 sept Nijmegen.
- Gaan in Gods spoor met ontzag Psalmcursus 3 okt Amersfoort.
- De zegging vd Psalmen TBM-SKS 11 okt Nijmegen.
- Over Psalm 85 en de geestel weg In gesprek o.d. G. Weg 28 nov Nijmegen.

Andere

- Studiegroep Cyrillus mystagogie boekje 25 mrt Dijnseburg.

F.A. Maas

Cursussen

- Tekstlezingen Johannes van het Kruis, Geestelijk Hooglied, in het Karmelitaans Centrum voor Spiritualiteit, Haarlem, drie zaterdagen. 19 jan, 16 feb en 15 maart 2008.

Inleidingen

- Lezing voor het Provinciaal kapittel OCarm, Verbondenheid als religieuze categorie in deze tijd, Denekamp, 24 jan 08.
- De spiritualiteit van Dag Hammarskjöld, lezing en discussie op 20 mei 2008, te Eindhoven, voor de studentenvereniging Ichtus.
- Contouren van spiritualiteit, lezing en discussie te Schoten (B), op 4 juni 08, 9.00-12.00 u, voor pastores van het bisdom Rotterdam.
- ‘Het gewicht van een spirituele traditie’, radio-interview voor de Hindoe-omroep, opgenomen op 6 okt. 08.

- Lezing ‘Presentie van het heilige in religieuze kunst’, voor de Adelbertvereniging afdeling Tilburg, 6 nov 08.

Advies

- Adviesvergadering KNR (Konferentie Nederlandse Religieuzen) over de vraag naar de mogelijke verhouding van de Nederlandse religieuzen (en hun spirituele tradities) met de hang naar ‘ongebonden spiritualiteit’ in de hedendaagse cultuur, ’s Hertogenbosch, 25 maart 2008.

E.M.A. Meereboer

Cursussen

- Psalmencursus Den Bosch, Tilburg en Nijmegen in januari, in Amersfoort in oktober.
- In Gesprek over de Geestelijke Weg 16 bijeenkomsten, organisatie en begeleidersoverleg, naast de begeleiding ook 3 keer docent, 67 toegangsgesprekken, begeleidersdag in Nijmegen.
- Vervolggroep Geestelijke Weg 5 keer leren begeleiden van mystieke tekstlezing.
- Organisatie van een plaatselijke variant van deze cursus bij de Kruisheren in Uden en 3 inleidingen daar in de psalmen gedurende het najaar.

Trainingen

- De Mystieke weg in Pastoraat en Begeleiding 18 bijeenkomsten, 19 toegangsgesprekken, 13 slotgesprekken in Nijmegen.

Inleidingen

- Titus Brandsma en de karmelieten Stadspastoraat 17 jan., Arnhem.
- Roeping in deze tijd, Religieuzenberaad 19 jan., Haelen.
- Praktische Mystiek voor nuchtere mensen, Franciscanessen, 14 feb., Aerdhout.
- Inleidingen in lijdenspsalmen, Parochie Petrus en Paulus, 19 feb., 7, 15 en 18 maart, Tilburg.
- Inleiding in de Geestelijke Weg, Vriendenkring Mill Hill, 23 feb., Oosterbeek.
- Inleiding in de Geestelijke weg, PKN, 12 mrt., Uden.
- Inleiding in de Geestelijke Weg, PKN, 23 april, Haastrecht.
- Christen zijn in een veranderende wereld, OCDS, 23 aug., Volendam.
- Inleiding in de Geestelijke Weg, PKN, 2 okt., Schoonhoven.
- Thérèse van Lisieux, Stadspastoraat, 3 december, Eindhoven.

Retraites

- Ziekte in de Psalmen, Zrs Augustinessen, 16-20 juni, Hilversum.
- Bezinning op de Mystieke Weg, Justitiepastores, 26 nov., Abdij Doetinchem.

Andere

- Geestelijke Begeleiding, individueel 35 gesprekken, Nijmegen.
- Bezinning op de Psalmen, Vormingshuis Karmel, 4 keer, Boxmeer.
- Mystiek in de Psalmen, Bezinningsdagen Dekenaat Vliethaghe, 26-28 feb., Ossendrecht.
- De innerlijke Burcht van Teresa van Avila, mystieke tekstlezing Benedictinessen, 6 keer in het najaar, Oosterhout.

G.H.M. Mertens

Organisatie van publiekscongressen

- Mijn betere Ik... week van de spiritualiteit 14 nov. Nijmegen.

Voordrachten op publiekscongressen

- Anders kijken naar werk en werkgever zijn. Projectgroep Goed Werkgeverschap. Stichting Carmel College. Kasteel Vorden, Vorden, 10 september 2008.

C.J. Waaijman

Cursussen

- Psalm 131 (Psalmencursus “Wachten in de nacht”, Almelo), 27 november.

- Inleiding (t.b.v. cursus “Gaan in Gods spoor met ontzag: Psalmcursus psalm 111, 112 en 132, Onze Lieve Vrouw ter Eem, Amersfoort), 24 oktober.

Inleidingen

- God in de intimiteit van ons wezen. Naar God toedenken met Titus Brandsma (Hooglerarenlunch, Radboud Universiteit). 8 mei Nijmegen.
- Key elements of Carmelite spirituality (lezing Spirituality Centre Melbourne), 5 april.
- Leerroute ‘Leiderschap met ziel en zakelijkheid’ (Vught, ZIN het klooster voor zingeving en werk), 9 september.
- Het mystieke niets (lezing in reeks Raadselachtig – Signalen van spiritualiteit, TBM), 29 september.
- Mijn ziel, mijn kind, mijn enige (psalm 131) (lezing in cyclus “De geestelijke weg”, Titus Brandsma Memorial), 31 oktober.
- Mijn betere ik (lezing Openingsmanifestatie Maand van de Spiritualiteit, Catharijnenconvent Utrecht), 1 november.
- Het godsbeeld in onze tijd (inleiding Jozefkerk Oss), 13 november.
- Mystiek als hart van de spiritualiteit (lezing Symposium “Spiritualiteit: Waar staan we?” Zestig jaar Speling, Dominicuskerk Amsterdam), 28 november.
- De spiritualiteit van de leraar (lezing Netwerkbijeenkomst Bond KBVO i.s.m. KVSC, Zutphen), 1 december.
- De mystiek en spiritualiteit van de psalmen (inleiding “In de ruimte van de psalmen”, Leerhuis Johannescentrum Utrecht), 10 december.

Interviews

- Als het water kans krijgt om te stromen [interview]. *CarmelMagazine*, 5(10), 10-11.
- Geloven mag ook genieten zijn [interview door W. ter Haar]. *Brabants Dagblad*, p. 12 november 2008.
- ‘Mensen zoeken stevig voedsel voor onderweg’. Kees Waaijman en Loet Swart over tijdschrift Speling [interview door Jan Glorieux]. *Tertio. Christelijk Opinieweekblad* 9, nr. 437 (25 juni 2008), 4.
- ‘Prof. Dr. Kees Waaijman weet hoe de hazen lopen: Een spoedcursus spiritualiteit, professionaliteit en barmhartigheid’ [interview door S.D. Peters]. In B. Cusveller (Ed.), *Florence: Jubileumgeschenk van de CHE, ter gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de Opleiding Verpleegkunde* (pp. 20-21). S.l.: s.n. [Doetinchem: Senefelder Misset].
- ‘Zestig jaar Speling’ [interview met Kees Waaijman door Franck Ploum]. *De Roerom*, 23(2), 12-13.
- *Jan van 't Kruis* (Radio-interview RKK VBP radio 5), 9 november.

Andere

- Begeleider van verschillende sessies bij ‘Water in the desert: The Carmelite Rule and emerging spiritualities’ (2008 Carmelite seminar, Mount Carmel Retreat Centre Varroville, Australia) 31/3-4/4.
- Begeleiding Regelweekend (Voortgezette vorming, Boxmeer), 8-9 november.
- Gespreksleider in bezinningsweek ‘In obsequio Jesu Christi’ (Spirituelles Kapitel der Oberdeutschen & Niederdeutschen Karmeliten, Karmel Springiersbach), 12-16 mei.

P.H.M. Welzen

Cursussen

Mystiek in het evangelie volgens Marcus. Karmelkring 17 november, 24 november. Boxmeer.

Feitelijke Opbouw van het instituut per 31-12-2008

Bestuur

prof. dr. J.R.T.M. Peters (voorzitter)

drs. J.J.T.M. Thuis (secretaris)

ir. J.G.H. de Vaan (penningmeester/gedelegeerd bestuurder)

drs. H. van Geene

drs. B.J.J. Wolbers

drs. M.-L. van Wijk-van de Ven

Er is één vacature. De procedure om in de vacature te voorzien is in gang gezet.

Wetenschappelijke Adviesraad

prof. dr. Th. Mertens (Universiteit Antwerpen)

prof. dr. P.J.A. Nissen (Universiteit van Tilburg)

prof. dr. P.J.M. van Tongeren (voorzitter, Radboud Universiteit Nijmegen)

prof. dr. T. Nicklas (Universität Regensburg, Duitsland)

Er is één vacature. De procedure om in de vacature te voorzien is in gang gezet.

Onderzoek: Grondslagen, Geschiedenis en Thematiek van de Spiritualiteit

Wetenschappelijk directeur

prof. dr. C.J. Waaijman 0,2 fte

Wetenschappelijk secretaris

dr. P.H.M. Welzen 0,4 fte

Grondslagenonderzoek

prof. dr. C.J. Waaijman 0,2 fte

Joods-christelijke traditie

prof. dr. C.J. Waaijman 0,2 fte

dr. P.H.M. Welzen 0,15 fte

dr. C.M.A. Caspers 0,1 fte

dr. A.W.J. de Keyzer 0,1 fte

Geschiedenis van de spiritualiteit

prof. dr. H.H. Blommestijn 0,2 fte

dr. A.P.J. Jacobs 1,0 fte

dr. J.A. Huls 0,1 fte

dr. L. Swart 0,2 fte

dr. E. Hense Geassocieerd onderzoekster

Moderne Devotie

dr. C.M.A. Caspers 0,5 fte (CCE)

dr. I.M.K. Bocken 0,2 fte

dr. J.A. Huls 0,2 fte

dr. R.H.F. Hofman 0,6 fte

dr. R.Th.M. van Dijk 0,4 fte

dr. M.K.A. van den Berg Geassocieerd onderzoeker

drs. K. Pansters Geassocieerd onderzoeker

Hedendaagse Spiritualiteit

prof. dr. F.A. Maas 0,15 fte

Spiritualiteit van het religieuze leven

drs. J.G. Aarnink 0,2 fte

drs. P.J.M. Humblet 0,3 fte (daarnaast voor 0,5 fte werkzaam in het Gezamenlijk Project van KNR en TBI)

Pastorale Spiritualiteit

dr. A.W.J. de Keyzer 0,1 fte

Spiritualiteit in maatschappelijke contexten

dr. G.H.M. Mertens 0,4 fte

Paradigma's van hedendaagse spiritualiteit

prof. dr. H.H. Blommestijn 0,3 fte

Totaal 6,2 fte

Discipline-ontwikkeling en onderwijs

Redactiesecretariaat Studies in Spirituality

drs. W.M. Litjens 0,2 fte

Onderwijs

dr. C.M.A. Caspers 0,3 fte

School voor Spiritualiteit

dr. Tj. van Balen 0,05 fte

prof. dr. H.H. Blommestijn 0,3 fte

dr. C.M.A. Caspers 0,05 fte

drs. R. van Dinther 0,05 fte

drs. W.M. Litjens 0,2 fte

mw. L. Lok-Epema 0,05 fte

prof. dr. F. Maas 0,05 fte

dr. G.H.M. Mertens 0,4 fte

drs. J. Nibbelke 0,05 fte

drs. J. Scholte 0,05 fte

dr. P.H.M. Welzen 0,05 fte

SPIRIN

M.A. de Baan 0,1 fte

dr. J.A. Huls 0,5 fte

drs. W.M. Litjens 0,15 fte

prof. dr. F.A. Maas 0,05 fte

drs. H.L.G. Rutten 0,7 fte

prof. dr. C.J. Waaijman 0,2 fte

dr. C.M.A. Caspers 0,05 fte

Relatie faculteiten

prof. dr. F.A. Maas 0,05 fte

Programma 'In gesprek over de geestelijke weg' en 'Mystiek in Pastoraat en begeleiding'

drs. E.M.A. Meereboer geassocieerd medewerkster

Totaal 3,6 fte

Ondersteuning van Onderzoek en Onderwijs

Beheerder

L. Lok-Epema 0,75 fte

Onderzoeksondersteuning en documentatie

drs. C.M.J. Bartels 0,5 fte

T.C.H. Michels 1,0 fte

drs. P.M. Reehuis 0,2 fte

Bibliotheek

drs. H.L.G. Rutten 0,3 fte

Secretariële ondersteuning

drs. W.M. Litjens 0,05 fte

Bureau

M.A. de Baan 0,4 fte

Totaal 3,2 fte

In de sector bureau en ondersteuning zijn de volgende vrijwilligers werkzaam: T. Aarnink, L. Teubner, J.A. Wingens. D. Drost doet ondersteunend werk voor Bijbelse Spiritualiteit.

Op de peildatum bedroeg de totale omvang van de aangestelde staf 12,00 fte.

Commissie Onderzoek: prof. dr. Kees Waaijman (voorzitter), dr. Huub Welzen (secretaris), prof. dr. Hein Blommestijn, dr. Charles Caspers, dr. Rijklof Hofman, prof. dr. Frans Maas

Commissie Onderwijs: prof. dr. Kees Waaijman (voorzitter), dr. Huub Welzen (secretaris), dr. Charles Caspers, dr. Jos Huls

Redactiecommissie Opera Omnia Geert Grote

prof. dr. E.C. Coppens (voorzitter)

dr. R.H.F. Hofman (secretaris)

dr. J. Kienhorst

prof. dr. A.P. Orbán

prof. dr. P. Verdeyen

prof. dr. A.G. Weiler (adviseur)

drs. L. Jocqué (adviseur)

dr. R.Th.M. van Dijk (adviseur)

Personeelsvertegenwoordiging

dr. Frits Mertens (voorzitter)

dr. Hein Blommestijn

drs. Wendy Litjens